

Class-12

HINDI

GENERAL EDUCATION DEPARTMENT

SAMAGRA SHIKSHA, KERALA

उच्च माध्यमिक पाठ्यक्रम

कक्षा XII

Part-II

हिंदी

समग्र शिक्षा केरल

हिंदी

कक्षा 12

इकाई एक

मातृभूमि

बेटी के नाम

मेरे भारतवासियो. . .

इकाई दो

सूरीनाम में पहला दिन

मेरे लाल

दोस्ती

ഫോക്കസ്സ് ഏരിയയിലുള്ള ഈ 6
പാഠങ്ങളിൽനിന്നുമുള്ള
പ്രധാന ചോദ്യങ്ങൾ നമുക്ക് പരിചയപ്പെടാം

विधा: 1 आस्वादन टिप्पणी

ആസ്വാദനക്കുറിപ്പ് നിങ്ങൾക്ക് സുപരിചിതമായിരിക്കും അല്ലേ?
ഒരു ആസ്വാദനക്കുറിപ്പ് എഴുതുമ്പോൾ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങൾ
എന്തൊക്കെയാണ്? നോക്കിയാലോ?

- ◆ കവി പരിചയം ഉണ്ടാകണം
- ◆ കാവ്യധാരയെ കുറിച്ചെഴുതണം
- ◆ കവിതയുടെ ആശയം വ്യക്തമാക്കണം
- ◆ സ്വന്തം കാഴ്ചപ്പാടിൽ കവിതയെ വിശകലനം ചെയ്യണം

ഇവ ശ്രദ്ധിച്ച് ഒരു ആസ്വാദനക്കുറിപ്പ് എഴുതി നോക്കിയാലോ?

നമുക്ക് ഒരു ചോദ്യമാത്രം നോക്കാം.....

पाकर तुझसे सभी सुखों को हमने भोगा ।
 तेरा प्रत्युपकार कभी क्या हमसे होगा?
 तेरी ही यह देह, तुझी से बनी हुई है ।
 बस तेरे ही सुरस - सार से सनी हुई है । ।
 फिर अंत समय तू ही इसे अचल देख अपनाएगी ।
 हे मातृभूमि ! यह अंत में तुझमें ही मिल जाएगी ।

1 कवितांश की आस्वादन- टिप्पणी तैयार करें ।

ആസ്പാദനക്കുറിപ്പ് തയ്യാറാക്കാൻ ഉള്ള ചോദ്യമാണിത്.
 ആസ്പാദനക്കുറിപ്പ് എങ്ങനെ തയ്യാറാക്കാം? നമുക്ക് നോക്കാം.

➤ ഈ വരികൾ ഏത് കവിതയിലേതാണ്?	मातृभूमि
➤ ഈ കവിത ആര് എഴുതിയതാണ്?	मैथिलीशरण गुप्त जी की कविता है ।
➤ മൈഥിലീ ശരൺ ഗുപ്തജി ഏത് കാലഘട്ടത്തിലെ കവിയാണ്?	द्विवेदी युग के
➤ ദിവേദീ യുഗത്തിലെ കവിതകളുടെ പ്രത്യേകതകൾ എന്തൊക്കെയാണ്?	द्विवेदी युग की कविता राष्ट्रीयता तथा समाज - सुधार की भावनाओं से मुखरित है । देशप्रेम, मानवतावाद तथा स्वच्छंद प्रकृति चित्रण इस समय की विशेषताएँ हैं ।

<p>➤ നമുക്ക് എല്ലാ സുഖങ്ങളും എവിടെ നിന്ന് കിട്ടി എന്നാണ് കവി പറയുന്നത്?</p>	<p>मातृभूमि से</p>
<p>➤ എന്തുകൊണ്ടാണ് മാതൃഭൂമിക്ക് പ്രത്യുപകാരം ചെയ്യാൻ നമ്മെക്കൊണ്ടാകില്ല എന്ന് കവി പറയുന്നത്?</p>	<p>जिस प्रकार माँ की ममता का प्रत्युपकार नहीं कर सकते उसी प्रकार मातृभूमि का भी प्रत्युपकार हम नहीं कर सकते ।</p>
<p>➤ നമ്മുടെ ചേതനയറ്റ ശരീരത്തെ അവസാനം ആർ സ്വീകരിക്കും എന്നാണ് കവി പറയുന്നത്?</p>	<p>हमारा शरीर मातृभूमि की मिट्टी से बना हुआ है । मृत्यु के बाद इस शरीर को मातृभूमि वापस स्वीकार करेगी ।</p>

ഇനി ഈ പ്രധാന ആശയങ്ങൾ ചേർത്തൊഴുതി അസ്വാദന- ടിപ്പണി തയ്യാറാക്കാമല്ലോ?

प्रस्तुत पंक्तियाँ द्रविदेदी युग के प्रसिद्ध कवि श्री मैथिलीशरण गुप्त द्वारा लिखी गयी हैं । द्रविदेदी युग की कविता राष्ट्रीयता तथा समाज सुधार की भावनाओं से मुखरित है । देशप्रेम, मानवतावाद तथा स्वच्छंद प्रकृति चित्रण इस समय की विशेषताएँ हैं । साकेत, यशोधरा, पंचवटी आदि आपकी प्रसिद्ध रचनाएँ हैं ।

मातृभूमि गुप्त जी की एक प्रसिद्ध कविता है । प्रस्तुत कवितांश में मातृभूमि की विशेषताएँ व्यक्त करते हैं । हमारे सभी सुखों का कारण मातृभूमि है । जिस प्रकार माँ की ममता का प्रत्युपकार नहीं कर सकता , उसी प्रकार मातृभूमि का भी प्रत्युपकार हम नहीं कर सकते । हमारी देह मातृभूमि की मिट्टी से बनी हुई है । मृत्यु के बाद इस शरीर को मातृभूमि वापस स्वीकार करेगी । मातृभूमि से किए गए उपकारों का प्रत्युपकार देना आसान नहीं है सरल शब्दों में कवि मातृभूमि के लिए अपनी जान अर्पित करने की प्रेरणा दे रहे हैं । यहाँ देशप्रेम, प्रकृति से अटूट संबंध आदि देख सकते हैं । कविता की भाषा एवं भाव अत्यंत सरल एवं सारगर्भित है ।

ആസവാദന കുറിപ്പ് എങ്ങനെ എഴുതണം എന്ന് മനസ്സിലായി കാണുമല്ലോ ?

ഇനി ഒരു ചോദ്യം തന്നാൽ ഇതു പോലെ ആസ്വാദനക്കുറിപ്പുകൾ എഴുതാൻ പ്രയാസം ഉണ്ടാകില്ലല്ലോ?

ഒരു ചോദ്യം നോക്കിയാലോ?

सूचना: गीत का यह अंश पढ़ें ।

ये दोस्ती
हम नहीं तोड़ेंगे
तोड़ेंगे दम मगर
तेरा साथ ना छोड़ेंगे
मेरी जीत, तेरी जीत
तेरी हार, मेरी हार
सुन ऐ मेरे यार
तेरा गम, मेरा गम
मेरी जान, तेरी जान
ऐसा अपना प्यार
जान पे भी खेलेंगे
तेरे लिए ले लेंगे
सबसे दुश्मनी. . . ये दोस्ती ।

2 गीत की आस्वादन - टिप्पणी तैयार करें ।

ഉത്തരം എഴുതിയതിനു ശേഷം മൂല്യനിർണ്ണയ സൂചകങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ച് ആസൂത്രണക്കുറിപ്പിനെ വിലയിരുത്തണം.....

निम्नलिखित मूल्यांकन सूचकों के आधार पर व्याख्या की निजी परख करनी चाहिए ।

- कवि का परिचय है
- काव्यधारा और रचनाकाल की सूचना है
- कविता का सार है
- अपने दृष्टिकोण से कविता का विश्लेषण किया गया है

विधा 2 व्याख्या

കവിതാ ഭാഗത്തിന്റെ വ്യുച്ഛിന്നമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഒരു ചോദ്യം പരീക്ഷക്ക് ഉണ്ടാകാറുണ്ട്

ഭക്തി കാലത്തിലെ പ്രമുഖ കൃഷ്ണ ഭക്ത കവിയായ സൂർ
ദാസിന്റെ പദത്തിൽ നിന്ന് ഒരു വ്യുച്ഛിന്നം
നോക്കിയാലോ ?

ആദ്യം വ്യുഖ്യാനം എഴുതുമ്പോൾ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങൾ നോക്കാം...

- പദത്തിന്റെ ആശയം ഗ്രഹിക്കണം
- ആശയത്തിന്റെ വ്യുഖ്യാനം ഉണ്ടാകണം
- സ്വന്തം കാഴ്ചപ്പാട് വ്യക്തമാക്കണം

ഇവ ശ്രദ്ധിച്ച് ഒരു വ്യുഖ്യാനം എഴുതി നോക്കിയാലോ?

നമുക്ക് ചോദ്യമാത്രക നോക്കാം?

सुतमुख देखि जसोदा फूली ।

हरषित देखि दूध की दँतियाँ प्रेम मगन तनु की सुधि भूली ॥

बाहिर ते तब नंद बुलाए देखौ धौँ सुंदर सुखदाई ।

तनक तनक सी दूध की दँतियाँ देखो नैन सुफल करो आई ॥

आनंद सहित महर तब आए मुख चितवन दोउ नैन अघाई ।

सूर' स्याम किलकत द्विज देख्यो मनो कमल पर बीजु जमाई ॥

3 പദ കീ വ്യാഖ്യാ കരേണി ।

ഈ വരികളിലെ പ്രധാന ആശയങ്ങൾ ഒന്നു നോക്കിയാലോ?

<p>→ യശോദയുടെ സന്തോഷത്തിന് കാരണം എന്തായിരുന്നു?</p>	<p>अपने बेटे का मोहक चेहरा देखकर माता यशोदा बहुत खुश हुई ।</p>
<p>→ മകന്റെ പാൽ പല്ലുകൾ കണ്ട യശോദയ്ക്ക് പിന്നെ എന്ത് സംഭവിച്ചു?</p>	<p>आह्लाद के साथ बेटे के दुधिए दाँतों को देखकर लाड़-प्यार में मग्न यशोदा का होश खो जाता है अर्थात् अपने आपको वह भूल जाती है ।</p>
<p>→ തന്റെ ഭർത്താവിനെ വിളിച്ചിട്ട് യശോദ എന്തായിരിക്കും പറയുന്നത്?</p>	<p>वह बाहर से अपने पतिदेव नंद को बुलाकर पुत्र का सुंदर सुखदाई रूप देखने को कहती है ।</p>
<p>→ നന്ദഗോപരോട് യശോദ പിന്നെ എന്താണ് പറയുന്നത്?</p>	<p>वह कहती है, पुत्र के छोटे-छोटे दुधिए दाँतों को देखने पर नयन-सुख प्राप्त हो जाता है ।</p>
<p>→ അകത്ത് വന്ന് മകന്റെ പാൽ പല്ലുകൾ കണ്ട നന്ദഗോപർക്ക് എന്ത് തോന്നി?</p>	<p>पत्नी की बातें सुनकर आनंदित नंद अंदर आए, उनके मुख और चितवन खुशी से भर गए ।</p>
<p>→ കണ്ണന്റെ പല്ലുകളെ സൂർദാസ് എന്തിനോട് ഉപമിക്കുന്നു?</p>	<p>सूरदास कहते हैं कि किलकारी करनेवाले कृष्ण के दाँतों को देखकर ऐसा लगता है मानो लाल कमल पर बिजली जम गई हो ।</p>

ഇനി ഈ പ്രധാന ആശയങ്ങൾ ചേർത്തഴുതി വ്യാഖ്യാ തയ്യാറാക്കാമല്ലോ?

अपने बेटे का मोहक चेहरा देखकर माता यशोदा बहुत खुश हुई। आह्लाद के साथ बेटे के दुधिए दाँतों को देखकर लाड़-प्यार में मग्न यशोदा का होश खो जाता है अर्थात् अपने आपको वह भूल जाती है। वह बाहर से अपने पतिदेव नंद को बुलाकर पुत्र का सुंदर सुखदाई रूप देखने को कहती है। वह कहती है, पुत्र के छोटे-छोटे दुधिए दाँतों को देखने पर नयन-सुख प्राप्त हो जाता है। पत्नी की बातें सुनकर आनंदित नंद अंदर आए, उनके मुख और चितवन खुशी से भर गए। सूरदास कहते हैं कि किलकारी करनेवाले कृष्ण के दाँतों को देखकर ऐसा लगता है मानो लाल कमल पर बिजली जम गई हो। बालकृष्ण का सौंदर्य अनुपम है। उनकी चेष्टाएँ हृदयहारी तथा अद्वितीय हैं।

व्याख्या എങ്ങനെ എഴുതണം എന്ന് മനസ്സിലായി കാണുമല്ലോ?

ഇനി ഒരു ചോദ്യം തന്നാൽ ഇതു പോലെ വ്യാख्या എഴുതാൻ പ്രയാസം ഉണ്ടാകില്ലല്ലോ?
ഒരു ചോദ്യം നോക്കൂ.....

4 निम्नलिखित पद पढ़ें और व्याख्या करें।

जबहीं बन मुरली स्रवन परी ।

चकित भई गोप कन्या सब धाम काम बिसरी ॥

कुल मरजाद बेद की आज्ञा नेकहुँ नाहिं डरीं ।

स्याम सिंधु सरिता ललनागन जल की ढरनि ढरी ॥

सुत पति नेह भवन जन संका लज्जा नहीं करी ।

'सूरदास' प्रभु मन हरि लीन्हो नागर नवल हरी ।

ഉത്തരം എഴുതിയതിനു ശേഷം മൂല്യനിർണ്ണയ സൂചകങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ച് വ്യാഖ്യാനം വിവരിക്കണം.

निम्नलिखित मूल्यांकन सूचकों के आधार पर व्याख्या की निजी परख करनी चाहिए ।

- पद का आशय ग्रहण किया है
- आशय की व्याख्या की है
- अपना दृष्टिकोण प्रस्तुत किया है

വിധ 3 ഭാവार्ത്ഥ്

ഭാവർത്ഥം എഴുതാൻ ഒരു ചോദ്യം ഉണ്ടാകാറുണ്ട്. ഭാവർത്ഥം എഴുതാൻ എന്തൊക്കെ കാര്യങ്ങൾ ശ്രദ്ധിക്കണം? നോക്കിയാലോ?....

- കവിയുടെ ആശയം ഗ്രഹിക്കണം
- ആശയത്തെ വിശകലനം ചെയ്യണം
- കവിയുടെ ഭാവർത്ഥം ഉണ്ടാകണം

ഇവ ശ്രദ്ധിച്ച് ഒരു ഭാവർത്ഥം എഴുതി നോക്കിയാലോ?

നമുക്ക് ചോദ്യമാതൃക നോക്കിയാലോ?

ये दोस्ती
हम नहीं तोड़ेंगे
तोड़ेंगे दम मगर
तेरा साथ ना छोड़ेंगे
मेरी जीत, तेरी जीत
तेरी हार, मेरी हार
सुन ऐ मेरे यार
तेरा गम, मेरा गम
मेरी जान, तेरी जान
ऐसा अपना प्यार
जान पे भी खेलेंगे
तेरे लिए ले लेंगे
सबसे दुश्मनी. . . ये दोस्ती
लोगों को आते हैं
दो नज़र हम मगर
देखो दो नहीं
हों जुदा या खफ़ा
ऐ खुदा है दुआ
ऐसा हो नहीं
खाना- पीना साथ है

मरना- जीना साथ है
सारी जिंदगी
ये दोस्ती . . .

5 गीत का भावार्थ लिखें ।

ഈ വരികളിലെ പ്രധാന ആശയങ്ങൾ ഒന്നു നോക്കിയാലോ?

<p>→ ഇത് ഏത് സിനിമയിലെ ഗാനമാണ്?</p>	<p>यह शोले फिल्म का सुंदर गीत है ।</p>
<p>→ എന്തിനെക്കുറിച്ചാണ് ഈ കവിതയിൽ പറയുന്നത്?</p>	<p>दोस्ती का सच्चा स्वरूप हमारे सामने पेश किया है ।</p>
<p>→ ആരാണ് മിത്രതയെ കുറിച്ചിവിടെ സംസാരിക്കുന്നത്?</p>	<p>दो दोस्त अपनी दोस्ती के बारे में कहते हैं ।</p>
<p>→ ഈ കൂട്ടുകാർ മിത്രതയെ കുറിച്ച് എന്തൊക്കെയാണ് പറയുന്നത്?</p>	<p>→ वे कभी अपनी दोस्ती तोड़ना नहीं चाहते ।</p> <p>→ एक की जीत दूसरे की जीत और एक की हार दूसरे की हार है । एक दूसरे के लिए अपनी जान पर खेलने के लिए भी तैयार है ।</p> <p>→ एक के लिए दूसरा दुश्मनी ले लेने को भी साथ रहेगा ।</p> <p>→ लोगों के सामने वे दो शरीर नजर आएँगे । लेकिन वे दो नहीं, एक हैं ।</p> <p>→ खुदा से उनकी प्रार्थना है कि वे कभी</p>

→ जुदा न रहें, आपस में कभी नाराज़ न हो ।
सारी ज़िंदगी वे खाना - पीना साथ करेंगे,
जीना - मरना भी साथ है ।

ഈ പ്രധാന ആശയങ്ങൾ കൂട്ടി ചേർത്ത് ഭാവാർത്ഥം എഴുതി നോക്കാം.

यह शोले फिल्म का सुंदर गीत है । इस गीत के द्वारा आनंद बख्शी ने दोस्ती का सच्चा स्वरूप हमारे सामने प्रस्तुत किया है । दो दोस्त अपनी दोस्ती के बारे में कहते हैं । वे कभी अपनी दोस्ती तोड़ना नहीं चाहते । दम तोड़ने पर भी वे दोस्ती नहीं छोड़ेंगे । एक की जीत दूसरे की जीत और एक की हार दूसरे की हार है । दोनों का गम और दोनों की जान एक ही है । एक दूसरे के लिए अपनी जान पर खेलने के लिए भी तैयार हैं । एक के लिए दूसरा दुश्मनी ले लेने को भी साथ रहेगा । लोगों के सामने वे दो शरीर नज़र आएँ । लेकिन वे दो नहीं, एक हैं । खुदा से उनकी प्रार्थना है कि वे कभी जुदा न रहें, आपस में कभी नाराज़ न हों । सारी ज़िंदगी वे खाना - पीना साथ करेंगे, जीना- मरना भी एक साथ है । वे कभी अपनी दोस्ती नहीं छोड़ेंगे ।

ഒരു ചോദ്യം തന്നാൽ ഇതുപോലെ ഭാവാർത്ഥം എഴുതാൻ ശ്രമിക്കുമല്ലോ?
ചോദ്യം നോക്കാം.

6 पद पढ़ें और भावार्थ लिखें ।

जबहीं बन मुरली स्रवन . . .

चकित भई गोप कन्या सब धाम काम बिसरीं ॥
 कुल मरजाद बेद की आज्ञा नेकहु नहीं डरीं ।
 स्याम सिंधु सरिता ललनागन जल की ढरनि ढरीं ॥
 सुत पति नेह भवन जन संका लज्जा नहीं करी
 'सूरदास' प्रभु मन हरि लीन्हों नागर नवल हरी

ഭാവാര്ത്ഥം എഴുതി കഴിഞ്ഞ ഈ മൂല്യാങ്കന സൂചകങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ച് ഭാവാര്ത്ഥത്തെ വിലയിരുത്തുമല്ലോ?

निम्नलिखित मूल्यांकन सूचकों के आधार पर व्याख्या की निजी परख करनी चाहिए ।

- कविता का आशयग्रहण किया है ।
- आशय का विश्लेषण किया है ।
- कविता का सार लिखा है ।

विधा 4
 डायरी

നിങ്ങൾ ഡയറി എഴുതിയിട്ടുണ്ടോ ? ഡയറി എഴുതുമ്പോൾ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാണെന്ന് നിങ്ങൾക്കറിയാമോ?

നമുക്കൊന്ന് നോക്കിയാലോ .

- ഡയറിയിൽ സംഭവത്തെക്കുറിച്ചുള്ള സൂചനയുണ്ടായിരിക്കണം.
- ആത്മസംഘർഷത്തെക്കുറിച്ച് വ്യക്തമാക്കണം .
- വൈകാരികത ഉണ്ടായിരിക്കണം.
- ആത്മനിഷ്ഠമായ ഭാഷയിൽ എഴുതണം.

ഒരു ഡയറി നമുക്കൊന്ന് എഴുതി നോക്കിയാലോ .

ഡയറി എഴുതുമ്പോൾ ചോദ്യം നോക്കൂ.

7

" तुमने अपने कैदी बाप को खत भेजा | खत क्या भेजा, मेरी जान, आँसूनामा था | बेटे ने पढ़कर सुनाया | एक दफ़ा सुना, जी न भरा | " बेटे के आँसूनामा ने बादशाह के मन को विचलित कर दिया | वे उस दिन की डायरी में इसका जिक्र करते हैं | वह डायरी तैयार करें |

ഡയറി എഴുതുന്നതിന് മുമ്പ് ഈ ചോദ്യങ്ങൾക്ക് ഉത്തരം തരാൻ കഴിയുമോ? നോക്കാം.

➤ മകളുടെ കത്ത് വായിച്ച ദിവസം ചക്രവർത്തിയുടെ മാനസികാവസ്ഥ എന്തായിരുന്നു?	आज का दिन आँसू से भीगा एक दिन था।
➤ ചക്രവർത്തി ആരുടെ കത്തിനെക്കുറിച്ചാണ് പറയുന്നത്?	बेटे के खत के बारे में ।
➤ ചക്രവർത്തിക്ക് മകളുടെ കത്ത് വെറും ഒരു കത്തായിരുന്നോ?	नहीं आँसूनामा था।

➤ കത്ത് വായിച്ച് ആരൊക്കെ കരഞ്ഞിട്ടുണ്ടാകും?	मैं रोया, बेटा भी रोया।
➤ പിന്നെ ആരുടെ ദുഃഖത്തെക്കുറിച്ചായിരിക്കും ഡയറിയിൽ ചക്രവർത്തി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടാകുക.	मेरी बेटी और परिवारवाले सब कितने दुखी होंगे।
➤ കുടുംബത്തെക്കുറിച്ച് പറഞ്ഞ ചക്രവർത്തി പിന്നെ ആരുടെ അവസ്ഥയെക്കുറിച്ചായിരിക്കും ഡയറിയിൽ എഴുതിയത്?	मेरी जनता, दिल्लीवाले उनकी क्या दशा होगी ?
➤ ചക്രവർത്തി തന്നെക്കുറിച്ച് എന്തായിരിക്കാം പറഞ്ഞത്?	मैं अब भी ज़िंदा हूँ।
➤ ചക്രവർത്തി ജീവനോടെ ഇരിക്കുമ്പോൾ ജനങ്ങൾക്ക് എന്ത് സംഭവിച്ചു?	मगर मेरे लिए.. देश के लिए.. कितने लोग शहीद हो गए।
➤ ആരുടെ ക്രൂരതയെക്കുറിച്ചാണ് ചക്രവർത്തി ഡയറിയിൽ പരാമർശിക്കുന്നത്.	ये अंग्रेज़ लोग इतने निर्दय क्यों बन गए?

ഈ ഉത്തരങ്ങൾ വച്ച് നമുക്കൊരു ഡയറി എഴുതി നോക്കിയാലോ ?

ഡയറി എഴുതുമ്പോൾ തീയതി എഴുതാൻ മറക്കല്ലേ. ഒരു മാതൃക നമുക്ക് നോക്കിയാലോ?

WEDNESDAY		TODAY	
21			
JANUARY			
APPOINTMENTS		TASKS	
8	☐		
9	☐		
10	☐		
11	☐		
12	☐		
1	☐		
2	☐		
3	☐		
4	☐		
5	☐		
6	☐		
7	☐		
8	☐		

आज का दिन आँसू से भीगा एक दिन था। आज बेटी का खत मिला। ... क्या वह सिर्फ एक खत है? नहीं आँसूनामा था। मैं रोया, बेटा भी रोया। मेरी बेटी और परिवारवाले सब कितने दुखी होंगे। मेरी जनता... दिल्लीवाले.. उनकी क्या दशा होगी? मैं अब भी जिंदा हूँ। मगर मेरे लिए.. देश के लिए.. कितने लोग शहीद हो गए। ये अंग्रेज़ लोग इतने निर्दय क्यों बन गए?

ഡയറിയുടെ ഒരു മാതൃക കണ്ടുവല്ലോ? ഡയറി എങ്ങനെ എഴുതണം എന്ന് മനസ്സിലായോ?

നമുക്ക് ഒരു ചോദ്യം കൂടി നോക്കിയാലോ.

"दिनांक 6 जून को प्रातः सम्मेलन का शुभारंभ करते हुए सूरीनाम के अफ्रिकी मूल के राष्ट्रपति रुनाल्डो वेनेत्शियान ने अपने उद्बोधन में कहा था - ' सूरीनाम और भारत के बीच प्रगाढ़ आत्मीय संबंध है। "लेखक सातवें विश्व हिंदी सम्मेलन में भाग लेने के लिए सूरीनाम पहुँचे । राष्ट्रपति के उद्घाटन भाषण से वे बहुत प्रभावित हुए । इसके आधार पर लेखक की डायरी लिखें ।

ഈ പാഠം ഏത് വിഭാഗത്തിൽ അല്ലെങ്കിൽ ഏത് തരത്തിലുള്ളതാണ്?

യാത്രാവിവരണം അല്ലെ. യാത്രാവിവരണത്തിൽ നിന്ന് ഡയറി എഴുതുമ്പോൾ ഡയറിയിൽ സ്ഥലം കൂടി രേഖപ്പെടുത്താം.

ലേഖകനെ സംബന്ധിച്ച്
എങ്ങനെയുള്ള ദിവസമായിരുന്നു?

आज मेरे जीवन में एक विशेष दिन है।

<p>ലേഖകൻ സൂരിനാമിൽ എത്തിയത് എന്തിനായിരുന്നു?</p>	<p>मैं विश्व – हिंदी सम्मेलन में भाग लेने के लिए सूरीनाम आया हूँ।</p>
<p>വിശ്വ ഹിന്ദി സമ്മേളനത്തിന്റെ ഉദ്ഘാടന ദിനം എന്തിനായിരുന്നു?</p>	<p>आज जून 6 सम्मेलन का उद्घाटन दिन है।</p>
<p>വിശ്വ ഹിന്ദി സമ്മേളനം ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തത് ആരായിരുന്നു?</p>	<p>इस विश्व हिंदी सम्मेलन के उद्घाटन सूरीनाम के राष्ट्रपति रुनाल्डो വെന്തിഷിയൻ വ്യാര ഹുആ।</p>
<p>അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രസംഗത്തിൽ ഏതൊക്കെ രാജ്യങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള ആത്മീയമായ ബന്ധത്തെക്കുറിച്ചാണ് പരാമർശിക്കുന്നത്?</p>	<p>भारत और सूरीनाम के बीच के प्रगाढ़ आत्मीय संबंध के बारे में उन्होंने जिक्र किया।</p>
<p>സൂരിനാമിൽ ഹിന്ദി പ്രചരിക്കുന്നതിനുള്ള മുഖ്യ പങ്ക് ആർക്കാണ്?</p>	<p>सूरीनाम में हिंदी के प्रचार –प्रसार में हिंदी फिल्मों तथा संगीत का भी विशेष योगदान है।</p>
<p>രണ്ട് ദേശങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള ആത്മബന്ധത്തിന് ഭാഷാപരമായ ബന്ധം എത്രത്തോളം സഹായകരമാണ്?</p>	<p>मुझे लगा कि इतने गहरे संबंध रखने वाले दोनों देशों के भाषाई संबंध को कायम रखना अनिवार्य है।</p>
<p>ഇതൊക്കെ കണ്ടപ്പോൾ ലേഖകന് എന്ത് തോന്നി?</p>	<p>एक भारतीय होने के कारण मुझे बहुत खुशी हुई ।</p>

ഈ ഉത്തരങ്ങൾ വെച്ച് നമുക്കൊരു ഡയറി എഴുതി നോക്കിയാലോ ?
 ഡയറി എഴുതുമ്പോൾ തീയതി എഴുതാൻ മറക്കല്ലേ. ഈ ഡയറിയിൽ വേണമെങ്കിൽ സ്ഥലം കൂടി എഴുതാം. ഒരു മാതൃക നമുക്ക് നോക്കിയാലോ ?

WEDNESDAY		TODAY	
21			
JANUARY			
APPOINTMENTS		TASKS	
8	☐		
9	☐	आज मेरे जीवन का एक विशेष दिन है । मैं विश्व-हिंदी सम्मेलन में भाग लेने	
10	☐	के लिए सूरीनाम आया हूँ । आज जून 6, सम्मेलन का उद्घाटन दिन है । इस	
11	☐	विश्व हिंदी सम्मेलन के उद्घाटक सूरीनाम के राष्ट्रपति रुनाल्डो वेनेत्शियान	
12	☐	थे । भारत और सूरीनाम के बीच प्रगाढ़ आत्मीय संबंध के बारे में उन्होंने जिक्र	
1	☐	किया । सूरीनाम में हिंदी के प्रचार - प्रसार में हिंदी फिल्मों तथा संगीत का भी	
2	☐	विशेष योगदान है । मुझे लगा कि इतने गहरे संबंध रखनेवाले दोनों देशों के	
3	☐	भाषाई संबंध को कायम रखना अनिवार्य है । एक भारतीय होने के कारण मुझे	
4	☐	बहुत खुशी हुई ।	
5	☐		
6	☐		
7	☐		
8	☐		

ഡയറി എഴുതാൻ പഠിച്ചല്ലോ ? ഇനി നിങ്ങൾക്ക് സ്വന്തമായി ഡയറി എഴുതാൻ കഴിയുമല്ലോ. അപ്പോൾ ഡയറി എഴുതാൻ ഒരു ചോദ്യം നല്കട്ടെ.

നമ്മൾ രണ്ട് മാതൃകകൾ ചെയ്തല്ലോ. ഈ മാതൃകകൾ നന്നായി മനസ്സിലാക്കുക. അതിന് ശേഷം ഡയറി എഴുതുക.

9

" हमें स्वतंत्र भारत का महान निर्माण करना है, जहाँ उसके सारे बच्चे रह सकें | "
 नेहरूजी के भाषण से प्रेरित होकर एक छात्र डायरी लिखता है | वह डायरी तैयार करें |

सहायक संकेत :

- 1947 अगस्त 14 की मध्यरात्रि की वेला
- नेहरूजी के सपने
- भविष्य की चुनौतियाँ
- स्वतंत्र भारत का निर्माण

ഡയറി എഴുതിയതിന് ശേഷം മൂല്യനിർണ്ണയ ഉപാധികൾ അല്ലെങ്കിൽ സൂചകങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ച് ഡയറിയെ സ്വയം വിലയിരുത്തണം. തുടക്കത്തിൽ ഡയറി എഴുതുമ്പോൾ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് വിശദീകരിച്ചിരുന്ന

निम्नलिखित मूल्यांकन सूचकों के आधार पर डायरी की निजी परख करनी चाहिए

- अनुभवों की सूचना है ।
- आत्मसंघर्ष की अभिव्यक्ति है ।
- संवेदना की अनुभूति है ।
- आत्मनिष्ठ भाषा है ।

विधा : 5 संक्षेपण

നിങ്ങൾ ഒരു ഖണ്ഡിക സംഗ്രഹിച്ച് എഴുതിയിട്ടുണ്ടോ?
അതായത് ഒരു പാഠഗ്രാഫിനെ മുന്നിലൊന്നായി ചുരുക്കി ആശയം ഉൾക്കൊണ്ട് കൊണ്ട് എഴുതിയിട്ടുണ്ടോ?

ഒരു ഖണ്ഡികയെ സംഗ്രഹിച്ച് എഴുതുമ്പോൾ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാണെന്ന് നിങ്ങൾക്കറിയാമോ? നമുക്കൊന്ന് നോക്കിയാലോ .

- ഖണ്ഡികയുടെ ആശയഗ്രഹണം.

- ആശയങ്ങളുടെ വിശകലനം.
- മുഖ്യ ആശയങ്ങൾ തെരഞ്ഞെടുക്കൽ.
- ആശയങ്ങളുടെ ക്രമീകരണം.
- ആശയങ്ങൾ സ്വന്തം ഭാഷയിൽ എഴുതൽ.
- പുതിയ ഖണ്ഡികയ്ക്ക് വേണ്ടി ഉചിതമായ ശീർഷകം കണ്ടെത്തൽ.

ഒരു ഖണ്ഡികയെ സംഗ്രഹിച്ച് നമുക്കൊന്ന് എഴുതി നോക്കിയാലോ ?

താഴെക്കൊടുത്തിരിക്കുന്ന ഖണ്ഡികയെ സംഗ്രഹിച്ച് എഴുതുക.

10

गद्यांश पढ़ें और संक्षेपण करें।

भारत की सेवा का अर्थ है लाखों - करोड़ों पीड़ित लोगों की सेवा करना । इसका मतलब है गरीबी और अज्ञानता को मिटाना । बीमारियों और अवसर की असमानता को मिटाना । हमारी पीढ़ी के सबसे महान व्यक्ति की यही महत्वाकांक्षा रही है कि हर एक आँख से आँसू मिट जाएँ । शायद ये हमारे लिए संभव न हो, पर जब तक लोगों की आँखों में आँसू हैं और वे पीड़ित हैं तब तक हमारा काम खत्म नहीं होगा । और इसलिए हमें परिश्रम करना होगा ताकि हम अपने सपनों को साकार कर सकें ।

ഈ ഖണ്ഡികയുടെ ആശയം ഗ്രഹിക്കുന്നതിന് വേണ്ടി ആശയത്തെ വിശകലനം ചെയ്ത് മുഖ്യ ആശയങ്ങൾ കണ്ടെത്തണം.

- ഭാരതത്തെ സേവിക്കുക
- മഹാനായ വ്യക്തിയുടെ ആഗ്രഹം
- നമ്മുടെ സ്വപ്നങ്ങളുടെ സാക്ഷാത്കാരം

ഞാൻ കുറച്ച് ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിക്കാം.നിങ്ങൾക്ക് ഉത്തരം തരാൻ സാധിക്കുമോ എന്ന് നോക്കാം.

ഭാരതത്തെ സേവിക്കുക എന്നത് കൊണ്ട് അർത്ഥമാകുന്നത് എന്താണ് ?

हमें समाज से गरीबी, अज्ञानता, बीमारी और अवसर की असमानता को मिटाना है ।

മഹാനായ വ്യക്തിയുടെ ആഗ്രഹം എന്തായിരുന്നു ?

गाँधीजी की महत्वाकांक्षा है कि हर एक आँख से आँसू मिटाए ।

ജനങ്ങളുടെ കണ്ണുനീർ വറ്റാത്തതിടത്തോളം നമ്മുടെ ജോലി തീരില്ല. അതുകൊണ്ട് നമ്മുടെ സ്വപ്നങ്ങൾ സാക്ഷാത്കരിക്കാൻ നാം എന്ത് ചെയ്യണം ?

अपने सपनों को साकार करने के लिए हमें परिश्रम करना है।

इस प्रश्नोत्तर के आधार पर आशयों को अपनी भाषा में लिखने की कोशिश करेंगे ।

ഈ ചോദ്യോത്തരങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ആശയങ്ങളെ സ്വന്തം ഭാഷയിൽ എഴുതാൻ നമുക്കൊന്ന് ശ്രമിച്ച് നോക്കാം. സ്വന്തം ഭാഷയിൽ ആശയങ്ങളെ ക്രമബദ്ധമായി എഴുതി ഒരു ഉചിതമായ ശീർഷകം കൊടുക്കാൻ മറക്കല്ല.

ഇനി നമുക്ക് മുഖ്യ ആശയം വരുന്ന ചോദ്യങ്ങളുടെ ഉത്തരങ്ങളെ ക്രമമായി എഴുതി നോക്കാം..

हमारा लक्ष्य

हमें समाज से गरीबी, अज्ञानता, बीमारियों और अवसर की असमानता को मिटाना है । गाँधीजी की महत्वाकांक्षा है कि हर एक आँख से आँसू मिटाए। अपने सपनों

को साकार करने के लिए हमें परिश्रम करना है।

ഒരു ഖണ്ഡിക സംഗ്രഹിച്ച് എഴുതിയതിന്റെ മാതൃക കണ്ടുവല്ലോ ? ഒരു ചോദ്യം കൂടി ചെയ്ത് നോക്കിയാലോ .

11

निम्नलिखित गद्यांश का संक्षेपण करें।

भाषा भावों की अभिव्यक्ति का सशक्त माध्यम होती है। हिंदी की जननी संस्कृत की अपनी विशेषताएँ हैं । उसके साथ - साथ आज विश्व की एक प्रमुख भाषा के रूप में हिंदी भी उभर रही है। सूरीनाम में हिंदी के प्रचार - प्रसार में, हिंदी को आम आदमी तक पहुँचाने में हिंदी फिल्मों तथा संगीत का भी विशेष योगदान रहा है। हिंदी चलचित्रों के प्रति सूरीनाम के भारतवंशियों का ही नहीं, अन्य सूरीनामी लोगों का गहरा लगाव है।

ഈ ഖണ്ഡികയുടെ ആശയം ഗ്രഹിക്കുന്നതിൽ വേണ്ടി ആശയത്തെ വിശകലനം ചെയ്ത് മുഖ്യ ആശയങ്ങൾ കണ്ടെത്തണം.

- ഭാവങ്ങളെ വ്യക്തമാക്കാനുള്ള ശക്തമായ മാധ്യമം
- സൂരിനാമിൽ ഹിന്ദി പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിന് മുഖ്യ പങ്ക് വഹിക്കുന്നത്.
- സൂരിനാമിലെ ജനങ്ങൾക്കുള്ള സ്നേഹം

കുറച്ച് ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിക്കാം.നിങ്ങൾക്ക് ഉത്തരം തരാൻ സാധിക്കുമോ എന്ന് നോക്കാം.

ഭാവങ്ങളെ വ്യക്തമാക്കാനുള്ള ശക്തമായ മാധ്യമം ഏതാണ്?	भाषा भावों की अभिव्यक्ति का सशक्त माध्यम है।
സൂരിനാമിൽ ഹിന്ദി പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിന് മുഖ്യ പങ്ക് ആർക്കൊക്കെയാണ്?	सूरीनाम में हिंदी के प्रचार में फ़िल्मी गीतों और संगीत की बड़ी भूमिका है।
സൂരിനാമിലെ ജനങ്ങൾക്ക് കൂടുതൽ സ്നേഹം എന്തിനോടാണ്?	हिंदी चलचित्रों के प्रति सूरीनामी लोगों का गहरा लगाव है।

इस प्रश्नोत्तर के आधार पर आशयों को अपनी भाषा में लिखने की कोशिश करेंगे ।

ഈ ചോദ്യോത്തരങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ആശയങ്ങളെ സ്വന്തം ഭാഷയിൽ എഴുതാൻ നമുക്കൊന്ന് ശ്രമിച്ചു നോക്കാം. സ്വന്തം ഭാഷയിൽ ആശയങ്ങളെ ക്രമബദ്ധമായി എഴുതി ഒരു ഉചിതമായ ശീർഷകം കൊടുക്കാൻ മറക്കല്ലെ.

ഇനി നമുക്ക് മുഖ്യ ആശയം വരുന്ന ചോദ്യങ്ങളുടെ ഉത്തരങ്ങളെ ക്രമമായി എഴുതി നോക്കാം.

सूरीनाम में हिंदी

भाषा भावों की अभिव्यक्ति का सशक्त माध्यम है । सूरीनाम में हिंदी के प्रचार में फ़िल्मी गीतों और संगीत की बड़ी भूमिका है । हिंदी चलचित्रों के प्रति सूरीनामी लोगों का गहरा लगाव है।

ഒരു പാഠഭാഗത്തെ അല്ലെങ്കിൽ ഒരു ഖണ്ഡികയെ സംഗ്രഹിച്ച് എഴുതാൻ പഠിച്ചല്ലോ ? ഇനി നിങ്ങൾക്ക് സ്വന്തമായി ഖണ്ഡികയെ സംഗ്രഹിച്ച് എഴുതാൻ കഴിയുമല്ലോ. അപ്പോൾ പാഠഭാഗത്തെ സംഗ്രഹിച്ച് എഴുതുവാനുള്ള ഒരു ചോദ്യം നൽകട്ടെ ? നമ്മൾ രണ്ട് മാതൃകകൾ ചെയ്തല്ലോ. ഈ മാതൃകകൾ നന്നായി മനസ്സിലാക്കുക. അതിന് ശേഷം സംഗ്രഹിച്ച് എഴുതുക.

निम्नलिखित गद्यांश पढ़ें और संक्षेपण करें ।

एक दफ़ा की बात है । ईद थी । उस मौके पर चंद मुसलमान मेरे लिए कुछ तोहफ़े लेकर आए । मैंने उनसे कहा, ‘ भाई, ये तोहफ़े मैं नहीं ले सकता । ’ उन्होंने जब बहुत कहा तो कुछ तोहफ़े ले लिए । उसके एवज़ में मैंने मलिका का एक हार उनको दे दिया । दूसरे दिन हुक्म आया कि इन मुग़लों के पास जवाहरात बहुत ज़्यादा हैं । इन कैदियों को दिया जाने वाला खर्चा इनकी ज़रूरत से ज़्यादा है । फिर वही हुआ, जिसका डर था । हमारा खर्चा आधा कर दिया गया ।

ആശയങ്ങൾ സംഗ്രഹിച്ച് എഴുതിയതിന് ശേഷം മൂല്യനിർണ്ണയ ഉപാധികൾ അല്ലെങ്കിൽ സൂചകങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ച് സംഗ്രഹിച്ച് എഴുതിയതിനെ സ്വയം വിലയിരുത്തണം. തുടക്കത്തിൽ സംഗ്രഹിച്ച് എഴുതുമ്പോൾ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് വിശദീകരിച്ചിരുന്നു. നിम्नलिखित मूल्यांकन सूचकों के आधार पर संक्षेपण की निजी परख करें ।

- मुख्य आशयों का चयन किया है ।
- अनावश्यक विस्तार को छोड़ा है ।
- अपनी भाषा को स्वीकारा है ।
- उचित शीर्षक दिया है ।

विधा 6 वार्तालाप

നമുക്ക് വാർതാലാപ ഒന്നെഴുതി നോക്കിയാലോ ... വാർതാലാപ എഴുതുമ്പോൾ എന്തൊക്കെ കാര്യങ്ങളാണ് ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടത് ...

ഒന്ന് ആലോചിച്ചു നോക്കൂ ...

- ➔ സ്വാഭാവികമായി ആരംഭിക്കണം,
- ➔ ചോദ്യോത്തര ശൈലിയിലായിരിക്കണം.
- ➔ ഒഴുക്കുള്ള ഭാഷയായിരിക്കണം
- ➔ സ്വാഭാവികമായി അവസാനിപ്പിക്കണം.

ആദ്യം ചോദ്യം നോക്കാം...

13

बेटी का पत्र पढ़कर बहादुर शाह ज़फ़र बहुत दुखी हुए । इस संबंध में बहादुर शाह ज़फ़र और बेटे के बीच का वार्तालाप तैयार करें ।

നമുക്ക് എഴുതി തുടങ്ങാം....

ആരെല്ലാം തമ്മിലുള്ള സംഭാഷണമാണ് ഇവിടെ സൂചിപ്പിക്കുന്നത്?	बादशाह और बेटा
എന്തായിരിക്കും ചക്രവർത്തിയുടെ വിഷമത്തിന് കാരണം?	बेटी का खत
മകൾ എവിടെയാണ്?	दिल्ली में
പിന്നെല്ലാം കാരണങ്ങൾ കത്തിലുണ്ടായിരുന്നു?	दिल्लीवासियों की अवस्था
ചക്രവർത്തിയുടെ ലക്ഷ്യം എന്തായിരുന്നു?	स्वतंत्रता प्राप्ति

ആരാണ് ചക്രവർത്തിക്ക് കത്ത് വായിച്ചു കൊടുത്തത്?	बेटे ने खत पढ़ा
മകളുടെ കത്ത് എങ്ങനെയുള്ളതായിരുന്നു?	खत आँसूनामा था
കത്ത് വായിച്ച ചക്രവർത്തിയുടെ അവസ്ഥ എന്തായിരുന്നു?	बादशाह रोया

ഈ സൂചനകൾ മനസ്സിൽ വെച്ചു കൊണ്ട് നമുക്കൊരു വാർതാലാപ എഴുതി നോക്കിയാലോ

बादशाह : बेटा मैं बहुत दुखी हूँ ।
 बेटा : क्या हुआ पिताजी ?
 बादशाह : बेटा के खत ने मुझे अधिक दुखी बना दिया ।
 बेटा : क्यों पिताजी ?
 बादशाह : बेटा भी अब कैद में है ।
 बेटा : दिल्लीवासियों की स्थिति भी दयनीय है ।
 बादशाह : मैं तो जिंदा हूँ, लेकिन वे तो देश के लिए मर गए ।
 बेटा : हम क्या करें पिताजी ?
 बादशाह : हमारा परम लक्ष्य आजादी है ।
 बेटा : पिताजी मैं एक बार फिर खत सुनाऊँ?
 बादशाह : हाँ बेटा, एक बार फिर सुनाओ ।

ഇതു പോലെ വളരെ ലളിതവും സ്പഷ്ടവുമായ രീതിയിൽ വേണം എഴുതാൻ മനസ്സിലായില്ലേ

നമുക്ക് ഒരു ചോദ്യം കൂടി എഴുതി നോക്കിയാലോ.....

14

हिमांशु जोशी विश्व हिंदी सम्मेलन में भाग लेने के लिए सूरीनाम पहुंचे । समारोह के उद्घाटन के बाद लेखक की बातचीत किसी भागीदार के साथ होती है । वह बातचीत तैयार करें ।

ചോദ്യം കണ്ടില്ലേ അപ്പോൾ നമുക്ക് ആദ്യം എന്താണ് ചെയ്യേണ്ടത് **बातचीत** അതായത് **वार्तालाप** ന് അനുയോജ്യമായ Points മനസ്സിൽ കുറിക്കണം . കുറേ ചോദ്യങ്ങളും ഉത്തരങ്ങളും നമ്മുടെ മനസ്സിലൂടെ കടന്നു പോകണം

അവ ഏതൊക്കെയാണെന്നു നോക്കാം.....

ആരൊക്കെ തമ്മിലുള്ള വार्तालाप ആണ്?	लेखक और भागीदार
ലേഖകൻ ആരാണ്?	हिमांशु जोशी
ലേഖകൻ എവിടെയാണ് പോയത്?	सूरीनाम
എന്തിനാണ് പോയത്?	विश्व हिंदी सम्मेलन में भाग लेने के लिए

സമ്മേളനത്തിന്റെ ഉദ്ഘാടനം ആരാണ് നിർവ്വഹിച്ചത്?	राष्ट्रपति
രാഷ്ട്രപതിയുടെ പ്രസംഗം എങ്ങനെയുണ്ടായിരുന്നു?	राष्ट्रपति का भाषण आकर्षक था ।
പാരാമാരിബോയിലെ ഹിന്ദി പ്രചാരം എങ്ങനെയുണ്ട് ?	हिंदी का खूब प्रचार है ।
അവിടെ ഹിന്ദി ഭാഷ എങ്ങനെയാണ് ഇത്രത്തോളം വളർന്നത്?	एक सौ तीस साल पहले भारत के कुछ श्रमिक सूरीनाम आए थे ।
അവിടെ ഭാരതീയർ കൂടുതലാണോ ?	वहाँ भारतीय मूल के लोगों की संख्या अधिक है ।

ഈ സൂചനകൾ ചേർത്ത് നമുക്കൊരു വാർത്ത എഴുതാം.....

लेखक : नमस्ते जी
 भागीदार : नमस्ते
 लेखक : मैं हिमांशु जोशी । भारत से आया हूँ । आप ?
 भागीदार : मैं जोसफ़ , ब्रिटन से आया हूँ ।
 लेखक : आप विश्व हिंदी सम्मेलन में पहली बार भाग ले रहे हैं ?
 भागीदार : नहीं , पिछली बार मुझे ब्रिटन में इस समारोह में भाग

	लेने का अवसर मिला ।
लेखक	: आज सम्मेलन का उद्घाटन कैसे लगा ?
भागीदार	: राष्ट्रपति का भाषण आकर्षक था ।
लेखक	: यहाँ हिंदी का खूब प्रचार है ।
भागीदार	: एक सौ तीस साल पहले भारत के कुछ श्रमिक यहाँ आए थे । वे अपने साथ हिंदी को भी ले आए थे ।
लेखक	: वहाँ भारतीय मूल के लोगों की संख्या अधिक है ।
भागीदार	: अच्छा , आशा है ,. फिर कभी मिलेंगे ।
लेखक	: धन्यवाद

वार्तालाप എങ്ങനെ എഴുതണമെന്ന് മനസ്സിലാക്കിയില്ലേ..... ഇനി ഒരു ചോദ്യത്തിന് ഉത്തരം ന്വയം എഴുതി നോക്കൂ.....

मुरली की ध्वनि में लीन दो गोपिकाओं के बीच का संभावित वार्तालाप तैयार करें ।

सहायक संकेत :

- मुरली की ध्वनि की मधुरिमा
- कृष्ण के प्रति अनुराग

● अपने को भूल जाना

वार्तालाप എഴുതിയതിനു ശേഷം സൂചകങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ച് വार्तालाप വിലയിരുത്തണം .
തുടക്കത്തിൽ വार्तालाപ എഴുതുമ്പോൾ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് വിശദീകരിച്ചിരുന്ന
निम्नलिखित सूचकों के आधार पर वार्तालाप की निजी परख करनी है ।

- ◆ स्वाभाविक शुरुआत है ।
- ◆ प्रश्नोत्तर शैली है ।
- ◆ प्रवाहमयता है ।
- ◆ स्वाभाविक अंत है ।

विधा 7
पत्र

നിങ്ങൾക്കെല്ലാം പരിചിതമായ കത്ത് എങ്ങനെ എഴുതാമെന്ന് നോക്കാം

ഒരു കത്തെഴുതുമ്പോൾ എന്തെല്ലാം കാര്യങ്ങളാണ് ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതെന്നറിയാമല്ലോ

- ➔ കത്തിന്റെ ആശയം ഗ്രഹിക്കണം
- ➔ ശരിയായ തുടക്കം വേണം
- ➔ കത്തിന്റെ ഭാഷാശൈലിയിലായിരിക്കണം
- ➔ കത്തിന്റെ രൂപരേഖ പാലിക്കണം

ഈ കാര്യങ്ങൾ വെച്ച് നമുക്കൊരു കത്തെഴുതി നോക്കിയാലോ ...

കത്തെഴുതാനുള്ള ചോദ്യം നോക്കൂ ...

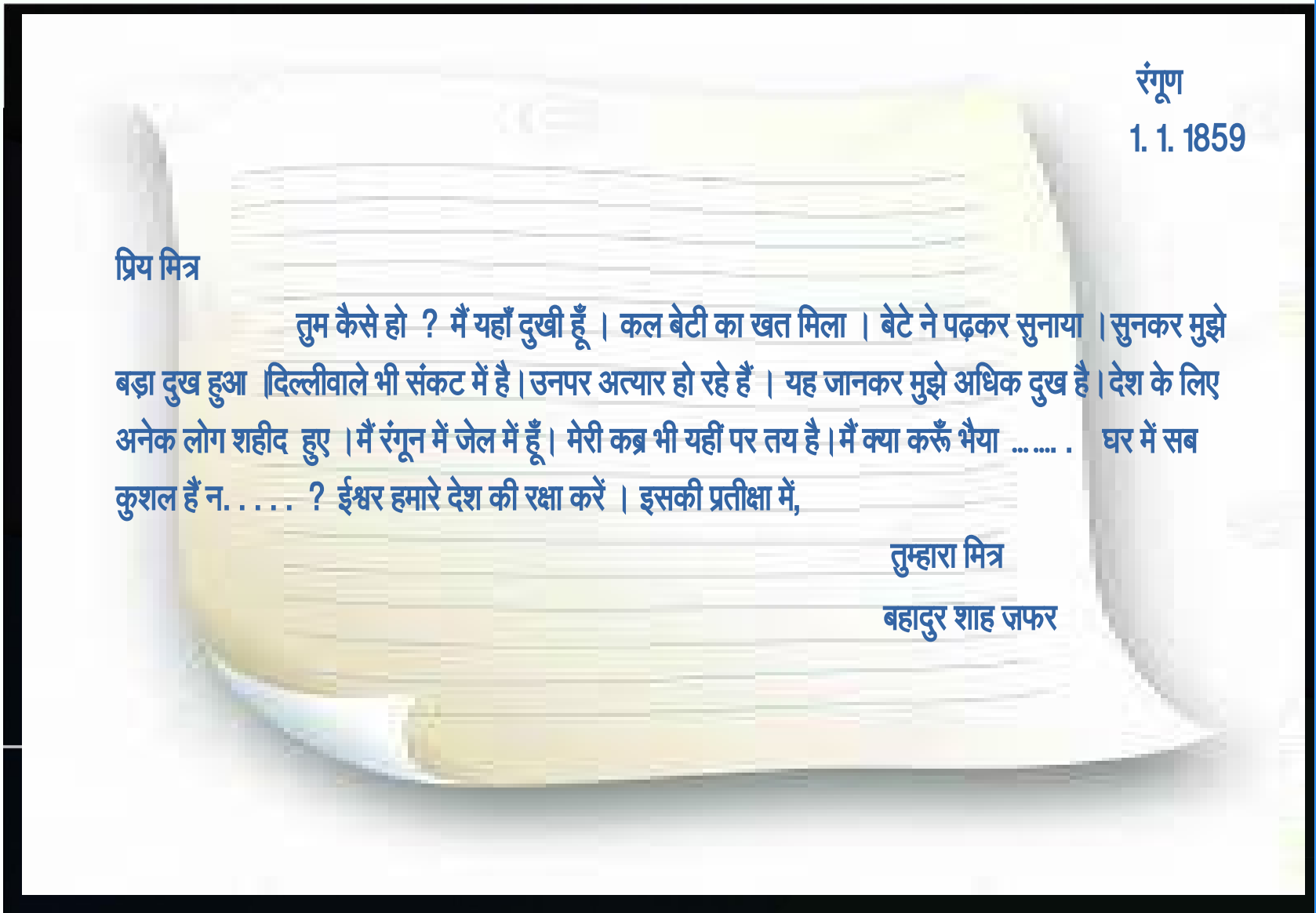

बेटी का पत्र पढ़कर बहादुर शाह ज़ाफर बहुत दुखी हुए । इस संबंध में वे अपने मित्र को एक पत्र लिखते हैं । वह पत्र कल्पना करके लिखें ।

കത്ത് എഴുതി തുടങ്ങുന്നതിനു മുൻപ് ഈ ചോദ്യങ്ങൾക്ക് ഉത്തരം പറഞ്ഞു നോക്കൂ

ആരാണ് ചക്രവർത്തിക്ക് കത്തയച്ചത്	बेटी
ആരാണ് കത്ത് വായിച്ചു കേൾപ്പിച്ചത്	बेटा
കത്തിലെ ഉള്ളടക്കം എന്തായിരുന്നു	परिवार की हालत और दिल्लीवासियों के प्रति अत्याचार
ചക്രവർത്തിയുടെ അവസ്ഥ എന്തായിരുന്നു ?	बादशाह की कब्र भी परदेश में तय है

ഈ ഉത്തരങ്ങൾ മനസ്സിൽ വെച്ചു കൊണ്ട് നമുക്കൊരു കത്തെഴുതി നോക്കാം... കത്തെഴുതി തുടങ്ങുമ്പോൾ സ്ഥലവും തീയതിയും എഴുതാൻ മറക്കരുതേ എഴുതി തുടങ്ങാം.....

रंगून

1. 1. 1859

प्रिय मित्र

तुम कैसे हो ? मैं यहाँ दुखी हूँ । कल बेटी का खत मिला । बेटे ने पढ़कर सुनाया । सुनकर मुझे बड़ा दुख हुआ । दिल्लीवाले भी संकट में हैं । उनपर अत्याचार हो रहे हैं । यह जानकर मुझे अधिक दुख है । देश के लिए अनेक लोग शहीद हुए । मैं रंगून में जेल में हूँ । मेरी कब्र भी यहीं पर तय है । मैं क्या करूँ भैया । घर में सब कुशल हैं न. ? ईश्वर हमारे देश की रक्षा करें । इसकी प्रतीक्षा में,

तुम्हारा मित्र

बहादुर शाह ज़फर

കത്തിന്റെ ഒരു മാതൃക കണ്ടില്ലേ ?

കത്ത് എങ്ങനെ എഴുതണമെന്ന് മനസ്സിലായില്ലേ....

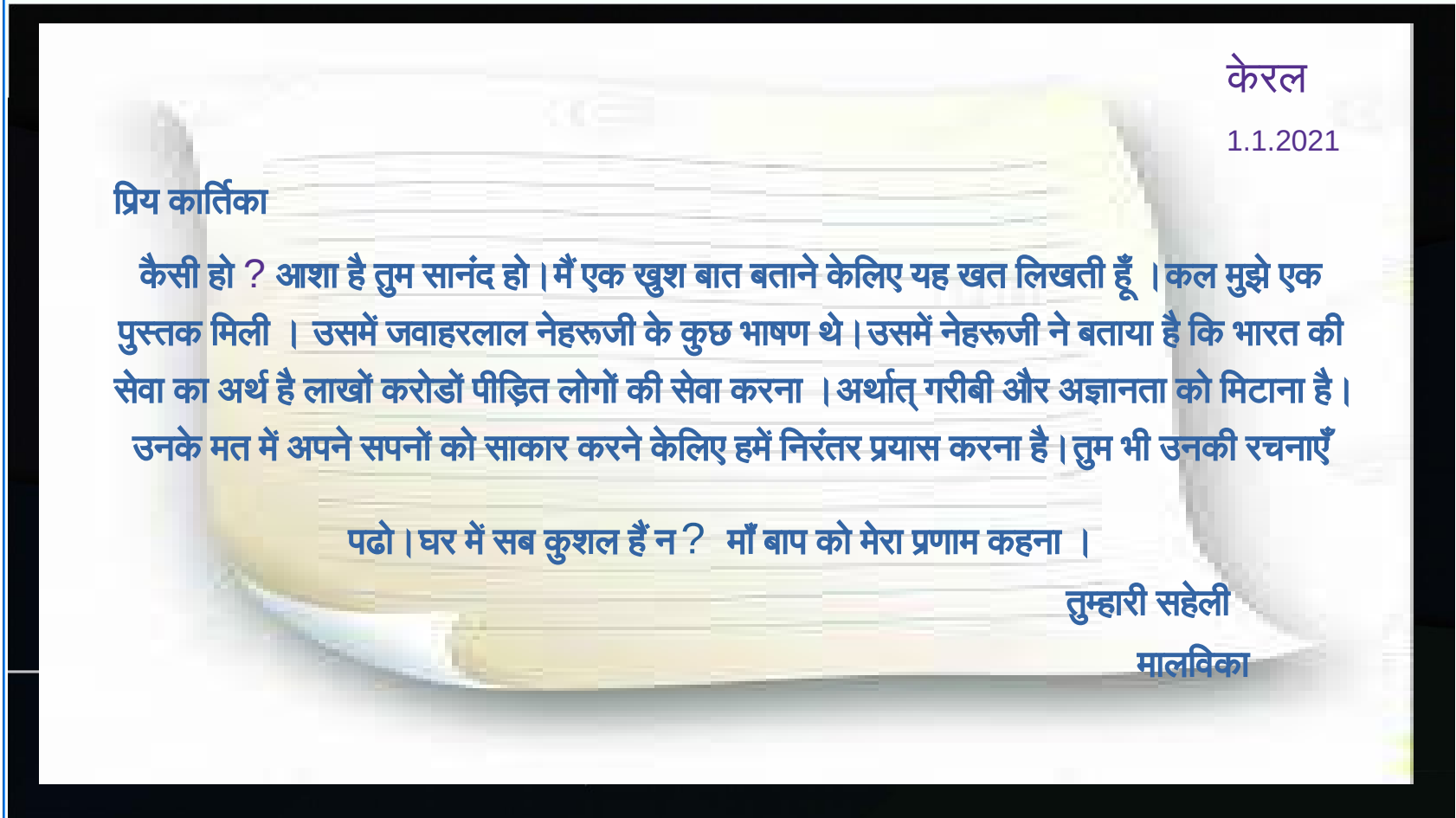
ഇനി നമുക്ക് ഒരു കത്ത് കൂടി എഴുതി നോക്കിയാലോ ..?

नेहरू जी का भाषण पढ़ने वाली छात्रा मालविका अपनी सहेली कार्तिका को एक पत्र लिखती है । वह पत्र कल्पना करके लिखें ।

ആരുടെ പ്രസംഗമാണിത്?	नेहरूजी का
ഭാരതത്തെ സേവിക്കുക എന്നാൽ എന്താണ്?	भारत की सेवा का अर्थ है लाखों करोड़ों पीड़ित लोगों की सेवा करना
ഭാരതത്തെ എങ്ങനെ സേവിക്കാമെന്നാണ് നെഹ്റു ജി പറയുന്നത്?	गरीबी और अज्ञानता को मिटाना
ദാരിദ്ര്യവും അറിവില്ലായ്മയും എങ്ങനെ നിയന്ത്രിക്കാമെന്നാണ് നെഹ്റു ജി പറയുന്നത്?	निरंतर परिश्रम करके

ഈ സൂചകങ്ങൾ മനസ്സിൽ കരുതി നമുക്കൊരു കത്തെഴുതി നോക്കാം

കത്തെഴുതുന്നത് എങ്ങനെയെന്ന് മനസ്സിലായില്ലേ..... ഇനി നിങ്ങൾ സ്വന്തമായി ഒരു കത്തെഴുതി നോക്കൂ.....

18

दोस्ती फिल्मी गीत पढ़ने के बाद मीना अपनी सहेली सूर्या को एक पत्र लिखती है। वह पत्र कल्पना करके लिखें।

सहायक संकेत :

- जीवन में दोस्ती का स्थान
- दोस्ती का महत्व
- अच्छी दोस्ती की आवश्यकता

കുറേ എഴുതിയതിനു ശേഷം സൂചകങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ച് കുറേ വിലയിരുത്തുക... ..

निम्नलिखित मूल्यांकन सूचकों के आधार पर पत्र की निजी परख करनी है।

- पत्र का आशय ग्रहण किया है।
- सही शुरुआत है।
- पत्र की भाषा शैली अपनाई है।
- पत्र की रूपरेखा का पालन किया है।

विधा- 8
अनुवाद

നിങ്ങൾ എപ്പോഴെങ്കിലും വിവർത്തനം അല്ലെങ്കിൽ തർജ്ജിമ ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ ?

ഒരു ഭാഷയിലെ വിഷയത്തിന്റെ ഭാവം ഒട്ടും ചോർന്നു പോകാൻ പാടില്ലെന്നറിയാമല്ലോ?

ഇംഗ്ലീഷിൽ നിന്നും ഹിന്ദിയിലേയ്ക്കും അതുപോലെ തിരിച്ചും നിങ്ങൾ തർജ്ജിമ ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ ?

<p>വിവർത്തനം / തർജ്ജിമ ചെയ്യുമ്പോൾ ഏതു ഭാഷയിൽ നിന്നാണോ തർജ്ജിമ ചെയ്യുന്നത് അതിനെ എന്താണ് പറയുന്നത് ?</p> <p>ഏതു ഭാഷയിലേയ്ക്കാണോ തർജ്ജിമ ചെയ്യുന്നത് ആ ഭാഷയെ എന്തു പറയും?</p>	<p>स्रोत भाषा-Source language</p> <p>लक्ष्य भाषा-Target language</p>
--	--

എങ്കിൽ തർജ്ജിമ ചെയ്യുമ്പോൾ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങൾ എന്തൊക്കെ എന്ന് നോക്കിയാലോ?

- തന്നിരിക്കുന്ന ഭാഷയിലെ ആശയങ്ങൾ ഗ്രഹിക്കുക .
- സമാനപദങ്ങൾ കണ്ടെത്തുക
- ലക്ഷ്യഭാഷയുടെ ശൈലിയിൽ ആശയത്തെ തർജ്ജിമ ചെയ്യുക.

നമുക്കൊരു വിവർത്തനം ചെയ്തു നോക്കിയാലോ?
ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയിലെ ഈ ഭാഗം നോക്കൂ.

19

हिंदी में अनुवाद करें ।

A student life is very important. It is the foundation of future. It is a preparation for the whole life. Future success depends on how it is spent. Students are the leaders of tomorrow . A student learns many new things. He enjoys games. He takes part in debates. It is a very interesting period.

വിവർത്തനം ചെയ്യുന്നതിന് മുമ്പ് ചില ചോദ്യങ്ങൾ നോക്കാം.

<p>*നിങ്ങൾക്കു തന്നിരിക്കുന്ന ചോദ്യത്തിലെ വിഷയമെന്താണ്?</p>	<p>विद्यार्थी जीवन का महत्व</p>
<p>* ഇതിലെ ചില സമാന പദങ്ങൾ ഒന്ന് കണ്ടെത്തി നോക്കിയാലോ ?</p> <p>* ഏതൊക്കെ വാക്കുകൾ കണ്ടെത്താം ?</p>	<p>foundation- नींव, future- भविष्य. preparation- तैयारी, whole life- पूरा - जीवन success- विजय, depend- निर्भर, spent- बिताना, debate- वाद- विवाद , takes part- भागीदार, interesting- मजेदार</p>

പരീക്ഷയ്ക്ക് ഇതുപോലെ നിങ്ങൾക്ക് ബുദ്ധിമുട്ടുള്ള വാക്കുകൾ നൽകിയിരിക്കും .

ഇനി ഇതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ചില ചോദ്യങ്ങളുടെ ഉത്തരങ്ങൾ നോക്കിയാലോ?

<p>വിദ്യാർത്ഥി ജീവിതത്തിന്റെ പ്രത്യേകത എന്താണ്? ഇത് ഭാവിജീവിതത്തിലെ അടിത്തറയാണ് അല്ലെ ?</p>	<p>यह भविष्य की नींव है । यह पूरे जीवन की तैयारी है ।</p>
<p>ഭാവി ജീവിതം എന്തിനെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു ? അത് എങ്ങനെ ചിലവഴിക്കുന്നു എന്നതിനെ അല്ലെ?</p>	<p>भविष्य की विजय इसे बिताने में निर्भर है ।</p>
<p>നാളത്തെ നേതാക്കൾ ആരൊക്കെയാണ്?</p>	<p>विद्यार्थी</p>

എന്ത് കൊണ്ടാണ് വിദ്യാർത്ഥി ജീവിതം
വളരെ
രസകരമായ കാലഘട്ടം എന്ന് പറയുന്നത്

छात्र नयी - नयी बातें सीखता है । खेलों से आनंद लूटता है ।
संवादों में भागीदार होता है । यह एक मजेदार समय है ।

ഈ ഉത്തരങ്ങൾ വെച്ച് നമുക്കൊന്ന് വിവർത്തനം ചെയ്തു സന്ദേശിക്കുകയോ ?
വിവർത്തനം ചെയ്യുന്ന ഭാഗത്തിന് അനുയോജ്യമായ തലക്കെട്ടും നൽകാം.
എങ്കിൽ ഇങ്ങനെ തുടങ്ങുകയോ ?

विद्यार्थी जीवन

जीवन में विद्यार्थी जीवन का महत्वपूर्ण स्थान है । विद्यार्थी जीवन भविष्य की नींव है । यह पूरे जीवन की तैयारी है । भविष्य की विजय इस पर निर्भर है कि वह कैसे बिताता है । विद्यार्थी कल के नेता हैं । एक छात्र नयी- नयी बातें सीखता है । खेल - कूद का आनंद लूटता है । संवादों में भागीदार होता है । यह एक मजेदार समय है ।

ഇനി ഇതു പോലെ വേറൊരു തർജ്ജിമ കൂടി ചെയ്തു നോക്കുകയോ ?

നോക്കൂ ഇതൊരു സംവാദമാണ് . ചോദ്യോത്തര രീതിയാണ് ഇതിന്റെ ശൈലി .

20

संवाद का हिंदी में अनुवाद करें ।

Mohan: Hai Rakesh. Why are you looking so sad?
Rakesh: I am worried about my exam
Mohan: What about your preparation?
Rakesh: I am weak in English
Mohan: Dont worry, you have to spend more time for English.
Rakesh: Thank you.

ഇനി ഇതിൽ നിന്നും ചില ചോദ്യങ്ങൾ നോക്കാം.

ചില വാക്കുകളുടെ സമാനപദങ്ങൾ ഒന്ന് കണ്ടെത്തി നോക്കിയാലോ ?	preparation- तैयारी, weak- कमज़ोर, worried- चिंतित
എന്തുകൊണ്ടാണ് രാകേഷ് ദുഃഖിതനായി കാണപ്പെട്ടത് ?	परीक्षा से ।
ഏതു വിഷയമാണ് രാകേഷിന് പ്രയാസം ?	अंग्रेज़ी
മോഹൻ ഇതിനുള്ള പരിഹാരമെന്തെന്നു പറയുന്നു ?	अधिक समय बिताना है ।
രാകേഷിന്റെ മറുപടി എന്തായിരുന്നു?	धन्यवाद

ഈ ഉത്തരങ്ങൾ വച്ച് തർജ്ജിമ ചെയ്തു നോക്കിയാലോ ?

मोहन - हाय राकेश, तुम दुखी क्यों हो?
 राकेश - मैं परीक्षा से चिंतित हूँ।
 मोहन - क्या- क्या तैयारियाँ की हैं?
 राकेश - मैं अंग्रेजी में कमजोर हूँ।
 मोहन - चिंता मत करो। तुम्हें अंग्रेजी
 के लिए अधिक समय बिताना है।
 राकेश - धन्यवाद।

ഇപ്പോൾ തർജ്ജിമ ചെയ്യേണ്ട രീതി മനസ്സിലായല്ലോ ?

ഇനി ഒന്ന് സ്വന്തമായി വിവർത്തനം ചെയ്തു നോക്കിയാലോ ?

വിവർത്തനം ചെയ്യേണ്ട ചോദ്യം നോക്കൂ .

अंग्रेजी खंड का हिंदी में अनुवाद करें।

Education plays an important role in everyone's life. It develops our analytical skill, character and overall personality. Quality and importance of education is increasing day by day. Education helps a person to take better decision in his life.

(Education- शिक्षा, plays an important role - महत्वपूर्ण भूमिका निभाना, develops- विकास Quality- गुण, analytical skill- विश्लेषणात्मक कौशल, character- चरित्र, overall personality - समग्र व्यक्तित्व, day by day- दिन- ब- दिन, better decision- बेहतर निर्णय)

ഇനി ഈ വിലയിരുത്തൽ സൂചകങ്ങൾ വെച്ച് സ്വയം ഒന്ന് വിലയിരുത്തി നോക്കൂ .

मूल्यंकन सूचक-

- * स्रोत भाषा का आशय ग्रहण किया है ।
- * आशय का विश्लेषण किया है ।
- * लक्ष्य भाषा में आशय को
अनूदित किया है ।

विधा - 9
चरित्र पर टिप्पणी

നിങ്ങളുടെ ജീവിതത്തിൽ എപ്പോഴെങ്കിലും ഏതെങ്കിലും മഹത് വ്യക്തികളുടെ സ്വാധീനം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടോ? എങ്കിൽ അവർ ആരൊക്കെയാണ് ?

- गांधीजी
- बाबा आमटे
- मदर तरेसा
- अब्दुल कलाम

ഒന്ന് ഓർത്തുനോക്കൂ...അവരുടെ ഏതൊക്കെ സ്വഭാവസവിശേഷതകളാണ് നിങ്ങളെ ആകർഷിച്ചത്?

ആ സ്വഭാവസവിശേഷതകൾ എന്തൊക്കെയാണ് ?

അവരുടെ സംഭാഷണത്തിലൂടെ അത് വ്യക്തമാകില്ലേ ?

സ്വഭാവസവിശേഷതകൾ എഴുതുവോൾ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാണു നോക്കിയാലോ?

- * സംഭാഷണത്തിന്റെ ആശയം മനസ്സിലാക്കണം.
- * അതിലൂടെ സ്വഭാവഗുണങ്ങൾ എന്തെന്നു മനസ്സിലാക്കണം.
- *സ്വഭാവഗുണങ്ങൾ ഉചിതമായ ഭാഷയിൽ വ്യക്തമാക്കണം.

ഇനി നമ്മൾ പഠിച്ച ഒരു പാഠത്തിലെ ചോദ്യം നോക്കിയാലോ ..

बादशाह के खत के निम्नलिखित वाक्य पढ़ें ।

* तीन दफ़ा सुनने के बाद भी दिल को करार नहीं आया ।

* दिल्लीवाले मुझको रोते होंगे । वे क्या यह नहीं जानते कि मैं भी उनको रोता हूँ ।

उपर्युक्त वाक्यों के आधार पर बादशाह बहादुरशाह ज़फ़र के चरित्र पर टिप्पणी लिखें ।

സ്വഭാവ സവിശേഷതകൾ എഴുതുന്നതിനു മുൻപ് നിങ്ങളോട് ചില ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിക്കട്ടെ?

<p>ഈ ചോദ്യത്തിൽ ആരുടെ സ്വഭാവ സവിശേഷതയാണ് എഴുതേണ്ടത്?</p>	<p>बहादुरशाह ज़फ़र</p>
<p>ഈ ആദ്യത്തെ വാക്യം നോക്കൂ. "മൂന്നു തവണ വായിച്ചശേഷവും മനസ്സിന് സുഖം ലഭിച്ചില്ല ." എന്ത് വായിച്ചപ്പോൾ ?</p>	<p>बेटी का खत</p>
<p>എന്തുകൊണ്ടായിരിക്കും ചക്രവർത്തിക്ക് മനസ്സിന് സുഖം ലഭിക്കാത്തത് ?</p>	<p>बादशाह के मन में अपने परिवारवालों की सोच है । बेटी के प्रति प्यार है ।</p>
<p>ഇനി രണ്ടാമത്തെ വാക്യം നോക്കൂ . "ദൽഹി നിവാസികൾ തന്നെക്കുറിച്ചൊർത്തു കരയുന്നുണ്ടാകും.ഞാനും അവരെക്കുറിച്ചൊർത്തു വിലപിക്കുകയാണ് " എന്ന ചക്രവർത്തിയുടെ വാക്കുകൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏതു സ്വഭാവ ഗുണത്തെയാണ് കാണിക്കുന്നത് ?</p>	<p>एक न्यायप्रिय राजा प्रजाहित चाहनेवाला शासक</p>

നിങ്ങൾ പറഞ്ഞ ഈ ഉത്തരങ്ങളെല്ലാം കോർത്തിണക്കി നമുക്ക് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വഭാവ സവിശേഷത എഴുതി നോക്കിയാലോ ?

बहादुरशाह ज़फ़र

बहादुरशाह ज़फ़र के मन में अपनी बेटी के प्रति प्यार है। वे एक न्यायप्रिय राजा थे। प्रजाहित करनेवाले शासक थे। उनके मन में देशप्रेम और देशवासियों के प्रति चिंता है।

ഇനി ഇതുപോലെ വേറൊരു സ്വഭാവസവിശേഷത കൂടി എഴുതി നോക്കിയാലോ? ചോദ്യം ഇതാണ്..

23

ये कथन पढ़ें।

- * वे तो बिना आई मौत मर गए।
- * अब हँसें या रोएँ, कोई फ़ायदा नहीं।

उपर्युक्त कथनों के आधार पर बहादुरशाह ज़फ़र के चरित्र पर टिप्पणी लिखें।

ഇനി കുറച്ച് ചോദ്യങ്ങൾ ...

ആരാണ് മരണം ആവശ്യപ്പെടാതെ തന്നെ മരണത്തിലേയ്ക്ക് പോകുന്നത് ?	देशवासियाँ
അവർ എന്തുകൊണ്ടാണ് രക്തസാക്ഷികളായത്?	अपनी मातृभूमि के लिए
എന്തിനുവേണ്ടിയാണ് രക്തസാക്ഷികളായത്?	देश की आजादी के लिए
ഇവിടെ ചക്രവർത്തിയുടെ മനസ്സിലെ വികാരമെന്താകാം ?	अपने देश को बचाना ।
ഇനി കരഞ്ഞാലും ചിരിച്ചാലും ഒരു പ്രയോജനവുമില്ല - സ്വന്തം ദേശത്തിനെ രക്ഷിക്കാൻ കഴിയാതെ വന്നപ്പോഴുള്ള ചക്രവർത്തിയുടെ മാനസിക അവസ്ഥ എന്തായിരിക്കാം ?	कैदी है , पर एक साहसी मन है ।

ഇനി നിങ്ങൾ പറഞ്ഞ ഈ ഉത്തരങ്ങളെല്ലാം ചേർത്ത് ചക്രവർത്തിയുടെ സ്വഭാവസവിശേഷതകൾ എഴുതൂ ..

चरित्र पर टिप्पणी-

बहादुरशाह जफर

बहादुरशाह जफर के मन में अपने देशवासियों के प्रति ममता है । वे प्रजा हित चाहनेवाले राजा हैं । उनके मन में देशवासियों के शहीद होने का दुख है । कैदी होने पर भी उनके मन में एक साहसी का विचार है ।

ചോദ്യം നോക്കൂ...

ये कथन पढ़ें ।

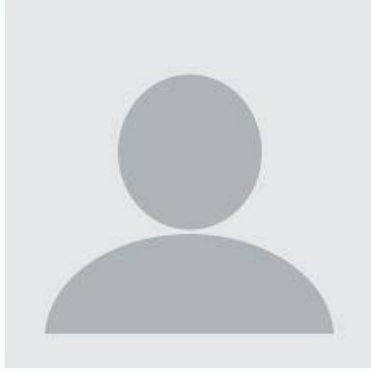
- * हमारी कब्र परदेस में बनेगी, तय है ।
 - * लेकिन अभी तो हम लकड़ी की भीगी हुई कब्र में जिंदा ही दफन है ।
- कथनों के आधार पर बहादुरशाह जफर के चरित्र पर टिप्पणी लिखें ।

ഈ വിലയിരുത്തൽ സൂചകങ്ങൾ വച്ച് സ്വയം ഒന്ന് വിലയിരുത്തി നോക്കൂ...

मूल्यांकन बिंदु

- ◆ चरित्र पर प्रकाश डालनेवाले संवादों का विश्लेषण किया है ।
- ◆ विशेषताओं के आधार पर टिप्पणी लिखी है ।
- ◆ चरित्र की विशेषताओं का समर्थन अपने दृष्टिकोण से किया है ।

विधा- 10
जीवन- वृत्त

നിങ്ങൾ വ്യക്തികളുടെ പ്രൊഫൈൽ വായിച്ചിട്ടുണ്ടാകും അല്ലെ? അതിൽ നിന്നും എന്തൊക്കെ കാര്യങ്ങളാണ് നമുക്ക് മനസ്സിലാക്കാൻ പറ്റുന്നത് ?

ആരാണ് ആ വ്യക്തി എന്നും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജനനം , മറ്റു വ്യക്തിവിവരങ്ങൾ , സാഹിത്യ സംഭാവനകൾ , പുരസ്കാരങ്ങൾ എന്നിവയൊക്കെ .അല്ലെ?ഒരു പ്രൊഫൈൽ വായിച്ചതിനുശേഷം അതിനെക്കുറിച്ച് ഒരു ഖണ്ഡിക എഴുതുവാൻ എന്തൊക്കെ കാര്യങ്ങൾ ശ്രദ്ധിക്കണം ?

- ➔ പ്രൊഫൈൽ ആരുടേതാണെന്നുള്ളത് ശ്രദ്ധിക്കണം .
- ➔ പ്രൊഫൈലിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന കാര്യങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാണെന്ന് ശ്രദ്ധിക്കണം .
- ➔ ഉചിതമായ ഭാഷയിൽ വ്യക്തമാക്കണം

എങ്കിൽ ഒരു വ്യക്തിയെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരങ്ങൾ കിട്ടിയാൽ അത് ചേർത്ത് ഒരു ഖണ്ഡിക എഴുതാൻ കഴിയില്ലേ ?
 എന്നാൽ ഒന്ന് എഴുതി നോക്കിയാലോ ?

ചോദ്യം നോക്കൂ....

25

जीवन- वृत्त पढ़ें ओर इनके आधार पर अनुच्छेद लिखें ।

നാമ	മैथिलीशरण गुप्त
ജനന	1885
ജനനസ്ഥാന	उत्तर प्रदेश के चिरगाँव में
രചനാഢ്	साकेत, यशोधरा, जयद्रथवध, पंचवटी, काबा- करबला
പുരസ്കാര	1954 में पद्मभूषण
മൃത്യു	1965

ഇനി കുറച്ച ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിക്കട്ടെ .

ഇവിടെ ആരുടെ പ്രൊഫൈലാണ് നൽകിയിരിക്കുന്നത് ?	श्री मैथिलीशरण गुप्त
അദ്ദേഹം ഹിന്ദിയിലെ പ്രശസ്തനായ ഒരു കവിയായെന്നറിയാമല്ലോ?	मैथिलीशरण गुप्त हिंदी के प्रतिभाशाली कवि हैं ।
വേറെ എന്തൊക്കെ കാര്യങ്ങളാണ് സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത് ? അദ്ദേഹം എപ്പോഴാണ് ജനിച്ചത് ?	उनका जन्म सन् 1885 को हुआ ।

ഏതു സ്ഥലത്താണ് ജനിച്ചത്?	उनका जन्मस्थान उत्तर प्रदेश के चिरगाँव में है ।
അദ്ദേഹം എന്തൊക്കെ രചനകളാണ് എഴുതിയിട്ടുള്ളത്?	साकेत, यशोधरा, जयद्रथवध, पंचवटी, काबा- करबला आदि उनकी श्रेष्ठ रचनाएँ हैं ।
അദ്ദേഹത്തിന് രാജ്യം ഏത് പുരസ്കാരം നൽകിയാണ് ആദരിച്ചത് ?	आपको सन् 1954 में पद्मभूषण की उपाधि मिली देश ने उन्हें सन् 1954 को पद्मभूषण की उपाधि से सम्मानित किया ।

मैथिलीशरण गुप्त

श्री मैथिलीशरण गुप्त हिंदी के प्रतिभाशाली कवि हैं। उनका जन्म सन् 1885 को हुआ। उनका जन्मस्थान उत्तर प्रदेश का चिरगाँव है। साकेत, यशोधरा, जयद्रथवध, पंचवटी, काबा- करबला आदि आपकी प्रमुख रचनाएँ हैं। उन्हें पद्मभूषण का पुरस्कार मिला है। उनकी मृत्यु सन् 1965 को हुई।

ഇനി ഇതുപോലെ ഒരേണ്ണം കൂടി ചെയ്തു നോക്കിയാലോ ?
ചോദ്യം ഇതാണ് ..

26

जीवन- वृत्त पढ़ें और इनके आधार पर अनुच्छेद लिखें ।

नाम	हिमांशु जोशी
जन्म	1935
जन्मस्थान	उत्तराखंड
रचनाएँ	यात्राएँ, नाँवें;सूरज चमके आधी रात
देन	पत्रकारिता तथा आकाशवाणी के क्षेत्र

ഇനി കുറച്ച ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിക്കട്ടെ ?

പ്രൊഫൈൽ ആരുടേതാണ് ?	हिमांशु जोशी
അദ്ദേഹം ഹിന്ദിയിലെ പ്രമുഖനായ ഒരു സാഹിത്യകാരനാണ് അല്ലെ ?	प्रमुख साहित्यकार/ प्रतिभावान रचनाकार
പ്രൊഫൈലിൽ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന മറ്റു കാര്യങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാണ് ?	जन्म- 1935, जन्मस्थान- उत्तराखंड रचनाएँ- यात्राएँ, नाँवें;सूरज चमके आधी रात
അദ്ദേഹത്തിന്റെ സാഹിത്യ സംഭവനകൾ ഏതൊക്കെ മേഖലകളിലാണ് ?	पत्रकारिता तथा आकाशवाणी

ഇനി ഇതൊന്നു എഴുതി നോക്കിയാലോ ?

हिमांशु जोशी

हिमांशु जोशी हिंदी के प्रमुख साहित्यकार हैं। उनका जन्म सन् 1935 को हुआ। उनका जन्मस्थान उत्तराखंड है। यात्राएँ, नाँवें;सूरज चमके आधी रात आदि आपकी रचनाएँ हैं। पत्रकारिता और आकाशवाणी के क्षेत्र में आपकी देन महत्वपूर्ण है।

ഇന്നി ഒന്ന് സ്വയം എഴുതിനോക്കൂ...

ചോദ്യം

जीवन - वृत्त पढ़ें और एकांत श्रीवास्तव के बारे में एक अनुच्छेद तैयार करें।

नाम	एकांत श्रीवास्तव
जन्म	1964 को
जन्म स्थान	छत्तीसगढ़ के छुटा गाँव में
आत्म रचना	मेरे दिन मेरे वर्ष
पुरस्कार	केदार सम्मान

ഇവിടെ ആരെക്കുറിച്ചാണ് പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത്?

എന്തൊക്കെ വിവരങ്ങളാണ് നൽകിയിരിക്കുന്നത്? എന്നാൽ എഴുതി നോക്കൂ ..

ഈ വിലയിരുത്തൽ സൂചകങ്ങൾ വച്ച് സ്വയം ഒന്ന് വിലയിരുത്തി നോക്കൂ .

മൂല്യാകന സൂची-

- आशय ग्रहण किया है |
- क्रमबद्धता है |
- उचित भाषा का प्रयोग है |

विधा 11 पोस्टर

നിങ്ങൾ പോസ്റ്ററുകൾ തയ്യാറാക്കിയിട്ടുണ്ടല്ലോ ! പോസ്റ്ററിലൂടെ,കാര്യപരിപാടികൾ സംഭവങ്ങൾ എന്നിവ പൊതു സമൂഹത്തെ അറിയിക്കാൻ കഴിയുമല്ലോ.

പോസ്റ്റർ തയ്യാറാക്കുമ്പോൾ എന്തെല്ലാം കാര്യങ്ങൾ ആണ് ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതെന്ന് നോക്കിയാലോ?

- പ്രധാന വിഷയം തലക്കെട്ടായി എഴുതണം
- വിഷയത്തിലെ സ്ഥലം, തീയതി, സമയം ഇവ രേഖപ്പെടുത്തണം.
- വാക്യങ്ങൾ സംക്ഷിപ്തമായിരിക്കണം.
- രൂപകല്പന ആകർഷണീയമായിരിക്കണം.

നമുക്ക് ഒരു പോസ്റ്റർ തയ്യാറാക്കാം.

പോസ്റ്റർ രചനയ്ക്കുള്ള ചോദ്യം നോക്കിയാലോ.

28

सातवाँ विश्व हिंदी सम्मेलन सूरीनाम में होनेवाला है |इसके लिए एक आकर्षक पोस्टर तैयार करें |

പോസ്റ്റർ തയ്യാറാക്കുന്നതിനു കുറച്ച ചോദ്യങ്ങൾ നോക്കാം. ഉത്തരങ്ങൾ നൽകാൻ കഴിയുമല്ലോ?

പോസ്റ്റർ രചനയുടെ വിഷയം എന്താണ്?	सातवाँ विश्व हिंदी सम्मेलन
ഏഴാം വിശ്വഹിന്ദി സമ്മേളനം എവിടെ ആണ് നടക്കുന്നത്?	सूरीनाम के पारामारिबो में
സമ്മേളനം എപ്പോഴാണ് നടക്കുന്നത്?	06 जून 2003 से 09 जून 2003 तक
സമ്മേളനത്തിന് ആരംഭം കുറിക്കുന്നത് ആരാണ്?	सूरीनाम के राष्ट्रपति रुनाल्डो वेनेत्रियान
പ്രധാന കാര്യ പരിപാടികൾ എന്തെല്ലാം ആണ്?	संगोष्ठी, भाषण, कवि - सम्मेलन, हिंदी साहित्यकारों का आदर

ഈ ഉത്തരങ്ങൾ കൊണ്ട് പോസ്റ്റർ തയ്യാറാക്കിയാലോ?

ഇനി നമുക്ക് ഒരു പോസ്റ്റർ കൂടി തയ്യാറാക്കാം.

सातवाँ विश्व हिंदी सम्मेलन

06-06-2003 से 09-06-2003 तक

सूरीनाम के पारामारिबो में

सम्मेलन का शुभारंभ श्री रुजाल्डो वैजेटियाज

सूरीनाम के राष्ट्रपति

*भाषण

*संगीत

*कवि सम्मेलन

*हिंदी साहित्यकारों का आदर

हिंदी भाषा विश्व की भाषा

हिंदुस्तान की सार्वकालिक बेहतरीन फिल्म ' शोले ' का पुनःप्रदर्शन मार्च 1 से मुंबई के मिनर्वा सिनेमाघर में होनेवाला है ।
इसके लिए एक पोस्टर तैयार करें ।

പോസ്റ്റർ തയ്യാറാക്കുന്നതിനു താഴെ തന്നിട്ടുള്ള ചോദ്യങ്ങൾക്ക് ഉത്തരം കണ്ടെത്താം.

എന്തിനെ കുറിച്ചാണ് പോസ്റ്റർ തയ്യാറാക്കേണ്ടത്?	शोले का पुनः प्रदर्शन
ഷോലെ എന്ന സിനിമയുടെ വിശേഷത എന്താണ്?	हिंदुस्तान की सार्वकालिक बेहतरीन फिल्म
സിനിമയുടെ പുനഃപ്രദർശനം എവിടെയാണ് നടക്കുന്നത്?	मुंबई के मिनर्वा सिनेमाघर में
പുനഃപ്രദർശനം എപ്പോഴാണ്?	1 मार्च 2021 से
ഷോലെയുടെ സംവിധായകൻ ആരാണ്?	रमेश सिप्पी
ഷോലെയുടെ തിരക്കഥാകൃത്തുക്കൾ ആരൊക്കെയാണ്?	जावेद अख्तर और सलीम खान
മുഖ്യ അഭിനേതാക്കൾ ആരൊക്കെയാണ്?	अमिताभ बच्चन, धर्मेन्द्र, हेम मालिनी, जया बच्चन

ഈ ഉത്തരങ്ങൾ കൊണ്ട് നമുക്കൊരു പോസ്റ്റർ തയ്യാറാക്കാം.

' शोले ' का पुनः प्रदर्शन

मिनर्वा सिनेमा घर, मुंबई में

1 मार्च 2021 से . . .

निदेशक : रमेश सिप्पी

पटकथा : जावेद अख्तर और सलीम खान

प्रमुख कलाकार : अमिताभ बच्चन, धर्मेन्द्र, हेम मालिनी, जया बच्चन

हिंदुस्तान की सबसे बेहतरीन फिल्म देखने का सुनहरा अवसर |

॥ सबका स्वागत ॥

പോസ്റ്റർ തയ്യാറാക്കാൻ രണ്ടു മാതൃകകളിലൂടെ നാം കടന്നുപോയി.
ഇനി സ്വന്തമായി പോസ്റ്റർ തയ്യാറാക്കിയാലോ?
പോസ്റ്റർ തയ്യാറാക്കാനുള്ള ചോദ്യം നോക്കാം.

30

मान लें , आपके स्कूल में स्वतंत्रता दिवस मना रहे हैं | इसके लिए एक पोस्टर तैयार करें |

सहायक सूचक

- * झंडारोहण : सबेरे 9 बजे, प्रधान अध्यापक
- * स्वतंत्रता संदेश : स्कूल के नेता
- * प्रतियोगिताएँ : भाषण, देशभक्ति गीत, प्रश्नोत्तरी, निबंध- लेखन

പോസ്റ്റർ തയ്യാറാക്കിയതിനു ശേഷം മൂല്യനിർണയ സൂചകങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ച് പോസ്റ്റർസ്വയം വിലയിരുത്തണം.

निम्नलिखित मूल्यांकन सूचकों के आधार पर पोस्टर की निजी परख करनी है |

- विषय का जरूरी विवरण है |
- विषय का महत्व सूचित है |
- संक्षिप्त वाक्य / वाक्यांश है |
- आकर्षक रूपरेखा है |

വിധി 12
വിജ്ഞാപന

ഇന്നത്തെ സമൂഹത്തിൽ നാമെല്ലാം പരസ്യങ്ങളിലേക്ക് ആകർഷിക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണല്ലോ? വിവിധ ഉൽപന്നങ്ങളിലേക്ക് ഉപഭോക്താക്കളെ ആകർഷിക്കുക എന്നതാണ് പരസ്യങ്ങളുടെ ഉദ്ദേശ്യം.

നമുക്കൊരു പരസ്യം തയ്യാറാക്കിയാലോ?
പരസ്യം തയ്യാറാക്കുമ്പോൾ നാം എന്തെല്ലാം ശ്രദ്ധിക്കണം?

- ◆ പരസ്യം സംക്ഷിപ്തവും ആകർഷണീയവും ആയിരിക്കണം.
- ◆ പരസ്യപ്പെടുത്തുന്ന ഉൽപന്നത്തിന്റെ സവിശേഷതകളെക്കുറിച്ച് പ്രതിപാദിക്കണം.
- ◆ ആകർഷണീയമായ തലക്കെട്ട് നൽകണം.
- ◆ ചുരുങ്ങിയ വാക്കുകളിലൂടെ കൂടുതൽ ആശയം വ്യക്തമാക്കാൻ സാധിക്കണം.
- ◆ ആകർഷകമായ ഭാഷ ഉപയോഗിക്കണം.

ചിത്രങ്ങളിലൂടെയും പരസ്യങ്ങൾ ആകർഷകമാക്കാം.
 ഇനി നമുക്ക് ഒരു പരസ്യം തയ്യാറാക്കാൻ ഒരു ചോദ്യം നോക്കാം.

बाज़ार में सूरदास की पदमाला की सी. डी (C D) निकली है | सी डी की बिक्री बढ़ाने के लिए एक विज्ञापन तैयार करें |

കൂറിച്ചു ചോദ്യങ്ങളുടെ ഉത്തരങ്ങൾ കണ്ടെത്താം.

പരസ്യപ്പെടുത്തുന്ന ഉത്പന്നം ഏതാണ്?	പദമാലാ സി. ഡി
പദ്മാല സി ഡി യിൽ ഏത് കവിയുടെ പദങ്ങൾ ആണ്?	സൂരദാസ
പദ്മാല ആലപിച്ചത് ആരാണ്? (നിങ്ങൾക്കിഷ്ടമുള്ള ഒരു ഗായികയുടെ പേര്)	ശ്രേയാ ഘോഷാല
സി ഡി യിൽ എത്ര പദങ്ങൾ ഉണ്ട്?	മടസ പമ
സി. ഡി യോടൊപ്പം സൗജന്യമായി എന്താണ് നൽകുന്നത്	പമമാലാ പുസ്തക

ഈ ഉത്തരങ്ങൾ കൊണ്ട് ഒരു പരസ്യം തയ്യാറാക്കാം.

ഇന്നി ഒരു പരസ്യം കൂടി തയ്യാറാക്കിയാലോ? ചോദ്യം നോക്കാം.

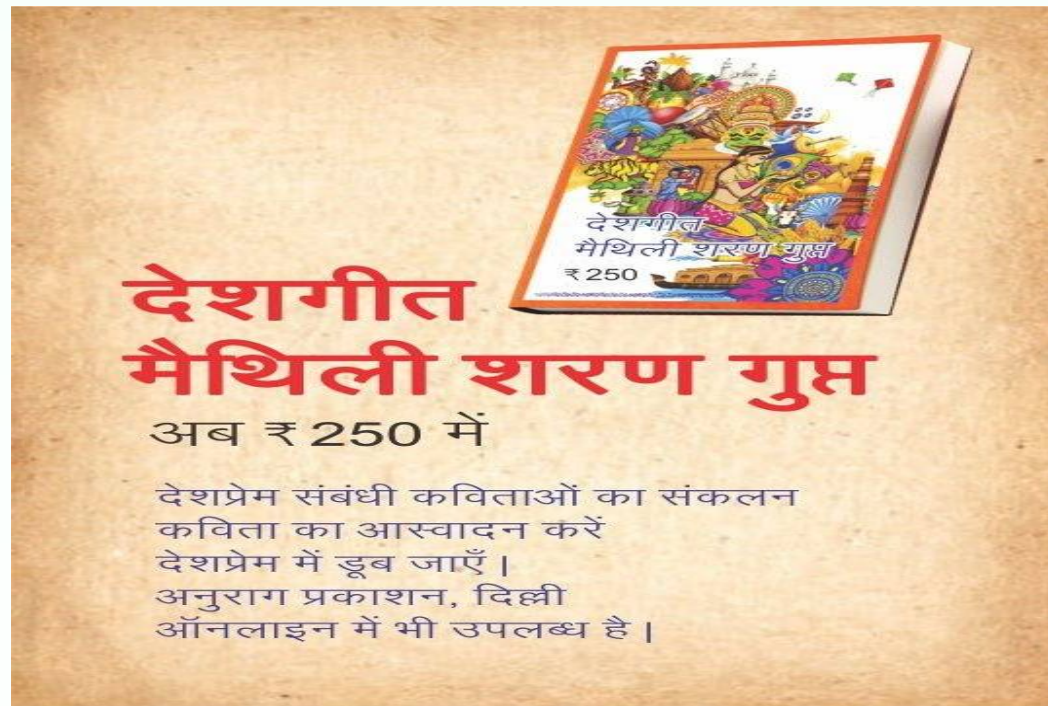

32

श्री मैथिली शरण गुप्त का देशप्रेम संबंधी 'देशगीत' नामक कविता-संकलन निकला है | देशगीत की बिक्री बढ़ाने के लिए एक विज्ञापन तैयार करें ।

പരസ്യം തയ്യാറാക്കുന്നതിന് കുറച്ചു ചോദ്യങ്ങളുടെ ഉത്തരം കണ്ടെത്താം.

പരസ്യപ്പെടുത്തുന്ന വസ്തു എന്താണ്?	देशगीत कविता - संकलन
ദേശ് ഗീത് ആരുടെ കവിതാസമാഹാരം ആണ്?	मैथिलीशरण गुप्त
ദേശ് ഗീതിന്റെ വിശേഷത എന്താണ്?	देशप्रेम संबंधी कविता - संकलन
ദേശ് ഗീതിന്റെ പ്രകാശകർ ആരാണ്?	अनुराग प्रकाशन, दिल्ली
ദേശ് ഗീതിന്റെ വില എത്ര?	250₹
പുസ്തകം എങ്ങനെയാലും ലഭിക്കും?	ऑनलाइन से

ഈ ഉത്തരങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ച് നമുക്ക് പരസ്യം തയ്യാറാക്കാം.

ഈ രണ്ടു പരസ്യമാതൃകകളിലൂടെ സ്വന്തമായി പരസ്യം തയ്യാറാക്കാൻ കഴിയുമല്ലോ. ഒരു പരസ്യം സ്വന്തമായി തയ്യാറാക്കിയാലോ?

ചോദ്യം നോക്കാം.

33

बाजार में एक नई कलम आई है | इसके लिए एक विज्ञापन तैयार करें |

सहायक सूचना : सुंदर लिखावट

आकर्षक

तेज़ लेखन

कम दाम

പരസ്യം തയ്യാറാക്കി കഴിഞ്ഞാൽ മൂല്യനിർണയ സൂചകങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ച് സ്വയം പരസ്യം വിലയിരുത്തണം.

निम्नलिखित मूल्यांकन सूचकों के आधार पर विज्ञापन की निजी परख करें |

- संक्षिप्त और आकर्षक है
- वस्तु की विशेषता बताई है
- आकर्षक शीर्षक है
- कम शब्दों में अधिक बात है

सारांश

കുട്ടികളെ . . . ഫോക്കസ് ഏരിയയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് 6 പാഠങ്ങളുടെ സാരാംശം നിങ്ങൾക്കറിയാമല്ലോ ? എങ്കിലും നമുക്ക് ഒന്നുകൂടി പരിചയപ്പെടാം .

मातृभूमि

कवि कहते हैं -

- इस हरी भरी धरती पर आकाशरूपी नीला वस्त्र सुंदर लग रहा है ।
- सूर्य और चंद्र मातृभूमि के मुकुट के रूप में शोभित हैं ।
- समुद्र उसकी करधनी है, नदियाँ देशवासियों के प्रति मातृभूमि का प्रेम-प्रवाह है ।
- फूल और तारे आभूषण हैं ।
- पक्षीगण मातृभूमि की वंदना कर रहे हैं ।
- मातृभूमि शेषनाग के फन रूपी सिंहासन पर विराजमान है ।
- मेघ उनपर वर्षा का अभिषेक करता है ।
- कवि मातृभूमि के सुंदर सगुण मूर्ति पर आत्मसमर्पण करते हैं ।
- मातृभूमि सर्वेश की सगुण साकार मूर्ति है ।
- मातृभूमि की धूल में लोट - लोट कर हम बड़े हुए हैं ।
- इसी धरती पर घुटनों के बल चलते - चलते हमने पैरों पर खड़े होना सीखा ।

- इसी मातृभूमि में रहकर हमने रामकृष्ण परमहंस के समान परमानंद पाया ।
- हे मातृभूमि ! तुझे देखते ही हम आनंद पुलकित हो जाते हैं ।
- यहाँ रहकर हमने जितने सुख पा लिए हैं वे सब कुछ तेरे दिए हुए हैं ।
- यह शरीर भी तेरी संपत्ति है, तुझसे बना है, तेरे ही रस में सना हुआ है ।
- अंत में जब हमारी मृत्यु होगी तब भी यह शरीर तुझमें मिल जाएगा ।

बेटी के नाम

- दिल्ली के अंतिम मुगल बादशाह थे बहादुर शाह ज़फ़र ।
- 1857 के स्वतंत्रता संग्राम के बाद अंग्रेजों ने बहादुर शाह ज़फ़र को कैदी बनाकर रंगून भेज दिया ।
- उनकी बेटी कुलसुम जमानी बेगम दिल्ली में अंग्रेजों की कैद में थी ।
- सख्त नज़रबंदी के बावजूद बेटी ने पिता को खत भेजा ।
- उस खत में अपने परिवार एवं देश की दुस्थिति का वर्णन था ।
- बादशाह के मन में अपने देश और परिवारवालों के प्रति अगाध प्रेम था ।
- बेटी के नाम पर लिखे गए खत में भी वे अपने देश की बुरी हालत का जिक्र करते हैं ।

- ईद के अवसर पर कुछ मुसलमान लोगों ने बादशाह को कुछ तोहफे दिये ।
- बदले में उन्होंने मलिका का हार दिया तो कैदियों का खर्चा आधा कर दिया ।
- बादशाह की कब्र परदेश में तय है ।
- रंगून में वे दफनाये गए ।

मेरे भारतवासियो

- 14 अगस्त 1947 की मध्यरात्रि की वेला में पंडित जवाहरलाल नेहरू ने तिरंगा झंडा फहराते हुए देश से यह अपील की थी . .
- सारी दुनिया सोते वक्त भारत जीवन और स्वतंत्रता की नई सुबह के साथ उठेगा ।
- एक ऐसा क्षण जो इतिहास में बहुत ही कम आता है । दशाब्दों की कोशिशों के फलस्वरूप 1947 को भारत स्वतंत्र हुआ ।
- स्वतंत्रता की प्राप्ति से गुलामी के एक युग का अंत हो रहा है और एक नए युग की शुरुआत हो रही है ।
- सदियों से शोषित जनता को आज अपना अस्तित्व प्राप्त हुआ है । यह एक ऐतिहासिक क्षण है ।
- स्वतंत्रता प्राप्ति के इस अनोखे क्षण में हम भारतवासी समर्पण के साथ अपने देश और देश की जनता की सेवा और उससे बढ़कर सारी मानवता की सेवा करने के लिए प्रतिज्ञा ले रहे हैं ।

- भारतवासियों में अवसरों को समझने और भविष्य की चुनौतियों को स्वीकार करने की शक्ति एवं बुद्धिमत्ता है।
- भविष्य में हमें विश्राम करना या चैन से नहीं बैठना है बल्कि निरंतर प्रयास करना है।
- जो वचन बार - बार दोहराते रहे हैं और जिसे हम आज भी दोहराएँगे, उसे पूरा कर सकें।
- हमारी पीढ़ी के सबसे महान व्यक्ति महात्मा गाँधी की महत्वाकाँक्षा यह रही कि हर एक आँख से आँसू मिट जाएँ।
- स्वतंत्र भारत बीमारी, गरीबी, अज्ञानता एवं अवसरों की असमानता से दूर रहे।
- हर एक को अपनी मातृभूमि की सेवा करनी चाहिए।
- नेहरू जी के ये सपने केवल भारत के लिए ही नहीं बल्कि पूरे विश्व के लिए हैं। क्योंकि सारे राष्ट्र और जनता एक दूसरे से बड़ी समीपता से जुड़े हुए हैं। इस सपने को साकार करने के लिए हर एक भारतीय को परिश्रम करना चाहिए।

सूरीनाम में पहला दिन

- सूरीनाम में पहला दिन हिमांशु जोशी द्वारा लिखा गया सातवें विश्व हिंदी सम्मेलन की यात्रा का विवरण है।
- लेखक ने शुरू में सूरीनाम की भौगोलिक सुंदरता का वर्णन किया है।
- 130 साल पहले भारत से पहुँचाए गए गिरमिटिये श्रमिकों द्वारा अपनी संस्कृति और भाषा को सुरक्षित रखने की कोशिश के बारे में कहा गया है।
- उसके बाद सातवें विश्व हिंदी सम्मेलन के प्रथम दिन का वर्णन है।
- विश्व हिंदी सम्मेलन का उद्घाटन करते हुए सूरीनाम के राष्ट्रपति ने अपने भाषण में हिंदी भाषा के महत्व और हिंदी के प्रचार-प्रसार में हिंदी फिल्मों एवं संगीत के योगदान के बारे में बताया।
- सम्मेलन में लेखक को प्यार के पुनर्मिलन का अनुभव हुआ

पद- सार

मेरे लाल

- सगुणभक्तिधारा के सर्वश्रेष्ठ प्राचीन कृष्णभक्त कवि हैं सूरदास ।
- यह ब्रजभाषा में लिखित सूरदास के वात्सल्य का पद है ।
- अपने बेटे का मोहक चेहरा देखकर माता यशोदा बहुत खुश हुई ।
- आह्लाद के साथ बेटे के दुधिए दाँतों को देखकर लाड़ - प्यार में यशोदा अपने आपको भूल जाती है ।
- यशोदा बाहर खड़े अपने पति को बुलाती है और पुत्र का सुंदर सुखदाई रूप देखने को कहती है ।
- पुत्र के सुखदाई रूप देखकर यशोदा कहती है , कि उसके छोटे- छोटे दुधिए दाँतों को देखने पर नयन- सुख प्राप्त हो जाता है ।
- पत्नी की बातें सुनकर आनंदित नंद अंदर आए । उनके मुख एवं चितवन खुशी से भर गए ।
- सूरदास कहते हैं कि किलकारी करनेवाले कृष्ण के दाँतों को देखकर ऐसा लगता है, मानो कमलपुष्प पर बिजली जम गई हो ।

हे कान्ह. . .

- सगुणभक्तिधारा के सर्वश्रेष्ठ प्राचीन कृष्णभक्त कवि हैं सूरदास ।
- इसमें सूरदास ने कृष्ण के मुरली गान का तथा कृष्ण के प्रति गोपिकाओं के प्रेम या श्रृंगार का वर्णन किया है ।
- जब मुरली का स्वर सुनाई पड़ा तब गोपिकाएं चकित हुई ।
- वे अपने सब कामकाज भूल गई ।

- कुल की मर्यादा तथा धर्मग्रंथों के अनुशासन से वे बिलकुल नहीं डरीं ।
- इस तरह सरिता रूपी गोपिकाएँ कृष्ण रूपी सागर से जा मिलीं ।
- गोपिकाओं ने अपने पुत्र और पति का स्नेह, घर - बार तथा लोक - लाज की परवाह नहीं की ।
- सूरदास कहते हैं कि चतुर कृष्ण नित्य नए - नए तरीकों से गोपिकाओं का मन हर लेता है ।

दोस्ती

- शोले फ़िल्म का मशहूर गीत है दोस्ती ।
- दोस्ती गीत के रचनाकार आनंद बख्शी और संगीतकार आर. डी. बर्मन है ।
- गीत के पार्श्व गायक किशोर कुमार और मन्नाड़े हैं ।
- गीत में दोस्ती के महत्व का वर्णन है ।
- दोस्ती दुनिया का सबसे पवित्र रिश्तों में एक है ।
- हम दोस्ती कभी नहीं छोड़ेंगे । चाहे हमारी साँसें रुक जाए, पर हम दोस्तों के साथ नहीं छोड़ेंगे ।
- दोस्तों की हार- जीत, उनका सुख- दुख सब एक है ।
- एक दोस्त दूसरे दोस्त के लिए अपनी जान पर भी खेल सकता है और सबसे दुश्मनी भी ले सकता है ।
- अपनी पक्की दोस्ती के बारे में दोस्त कहते हैं कि लोगों को तो हम दो नज़र आते हैं, लेकिन असल में हम एक हैं, यानि कि हम दो नहीं ।
- दोस्त ईश्वर से माँगते हैं कि वे एक दूसरे से जुदा न हों और एक दूसरे के प्रति खफा न हों ।
- वे चाहते हैं कि खाने - पीने में भी वे साथ- साथ रहें, और जीने - मरने में भी थ- साथ रहें ।

